ОБУНА 2000

Кубанинг 40 йиллик раҳбари Фидель Кастронинг ойлик маоши 26 доллар экан. Шунинг нақ ярмига "Ҳуррият"ни бир йил ўқишингиз мумкин! Нима дейсиз, Фидель бобо, кетадими?..

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

ҲУРРИЯТ

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 3 - 9 ноябрь | 44 (146)-сон

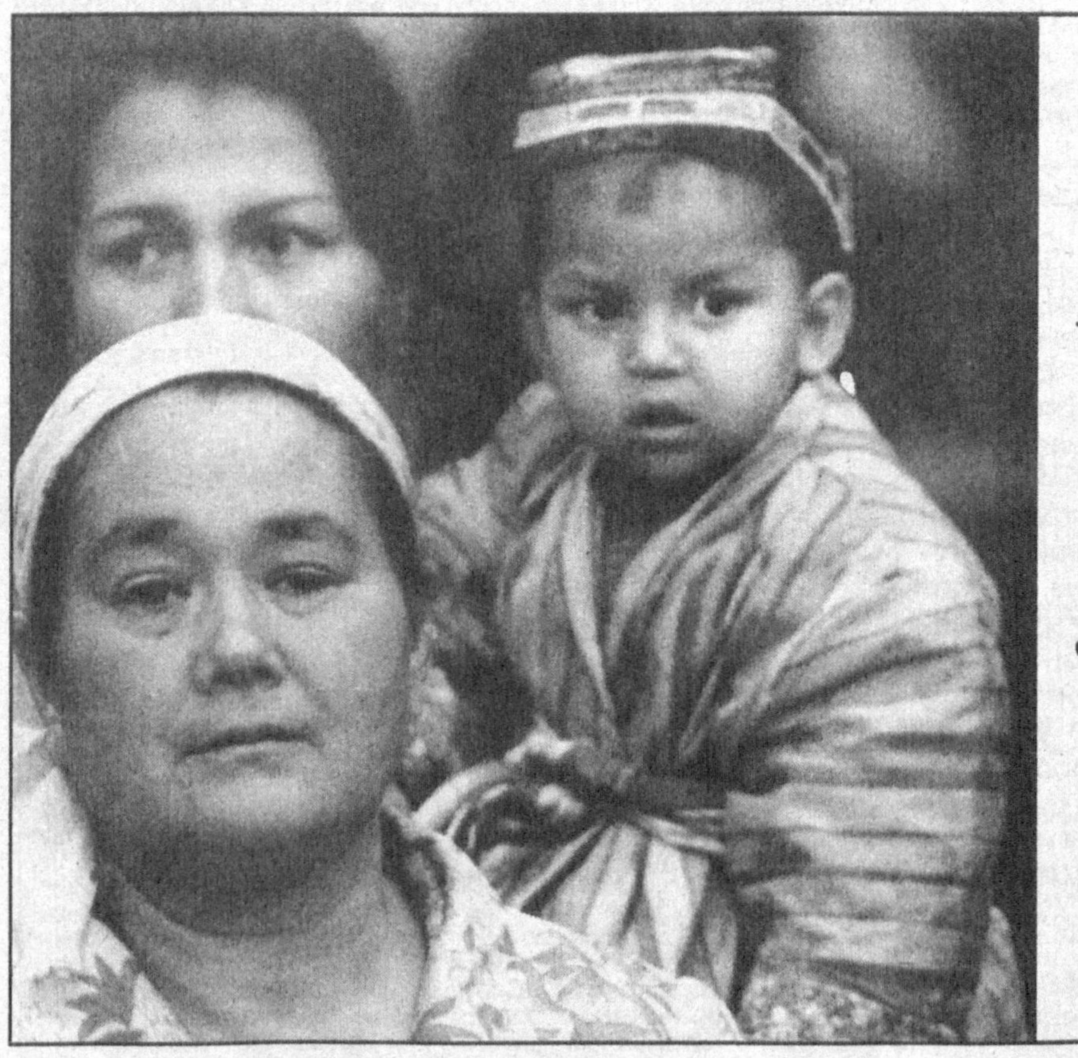

Миллат келажагига дахлдор кунлар арафасида яшаяпмиз. Бугун ташланаётган ҳар бир қадам бу юртнинг келажакда нечоғли юксалиши, бу ўлка одамларининг озод, хур яшашини белгилайди. Бильакс, буни ҳеч биримизнинг унутишга ҳаққимиз йўқ!

БЕЛЛАШУВ ЭНДИ БОШЛАНАДИ!

САЙЛОВ

Ниҳоят, Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлигига номзодларни рўйхат олиш ишлари якунланди. Бу ҳақда кеча Марказий Сайлов комиссияси Матбуот марказида бўлиб ўтган навбатдаги матбуот анжуманида МСК раиси Н.Комилов баёнот берди. Яна икки кундан сўнг номзодлар рўйхати матбуотда эълон қилинади ва парламентдан ўрин олиш учун бешта сиёсий партия, ҳокимият вакиллик органлари ҳамда ташаббускор гуруҳлар томонидан кўрсатилган жами 1330 нафар номзоддан 1240 нафари ҳал қилувчи курашга тушадилар.

Зикр этилган рақамга изоҳ беришдан аввал қуйидаги жадвални эътиборингизга ҳавола этсак, негаки, ушбу ҳолат қайси органдан қанча номзод кўрсатилгани ва уларнинг нечтаси рўйхатга олингани ҳақида аниқ маълумот беради. Рўйхатга олинмаганлар ва бунинг сабаби ҳақида пастроқда ўқийсиз.

Органнинг номи	кўрсатилган номзодлар сони	рўйхатга олинган номзодлар сони
"Адолат"социал-демократик партияси	161	156
"Ватан тараққиёти" партияси	136	133
"Миллий тикланиш" демократик партияси	116	113
"Фидокорлар" миллий-демократик партияси	224	222
Халқ Демократик партияси	250	247
Мустақил номзодлар	193	131
Ҳокимият вакиллик органлари	250	238
Жами	**1330**	**1240**

Шундай қилиб, номзоди кўрсатилганлардан 90 нафари ўринли сабабларга кўра Марказий сайлов комиссияси томонидан рўйхатдан ўтказилмади. МСК раиси рўйхатдан ўтолмаган номзодларни икки асосий тоифага бўлди. Биринчи тоифага бошқа бир органдан номзоди кўрсатилгани боис, ўз хоҳишларига кўра номзодини бекор қилган даъвогарлар киради. Бундай ҳоллар асосан сиёсий партиялар ва ҳокимият вакиллик органларидан кўрсатилган номзодлар орасида кўпроқ кузатилган. Иккинчи тоифани эса тавсия қилган ҳужжатлари қонун талабларига жавоб бермайдиган номзодлар ташкил этади ва буларнинг аксарияти мустақил номзодлардир. Яъни, рўйхатдан ўтмаган 62 нафар мустақил номзоднинг 5 нафари МСКга Қонунда белгиланган муддатда ҳужжат топширмагани учун, 54 нафари эса имзо варақаларидаги имзолар қалбакилаштирилгани боис ва яна 3 нафари муқаддам судланганликлари учун рўйхатдан ўтказилмади. Ҳужжатларни сохталаштириш, қонун талабига жавоб бермаслик бўйича Сурхондарё вилоятидан кўрсатилган мустақил номзодлар ўзига хос "рекорд" қўйди, дейиш мумкин. Негаки, вилоятдаги 19 та округдан 29 нафар мустақил номзод кўрсатилган бўлса, уларнинг 17 нафарига тегишли ҳужжатлардаги имзолар қалбакилаштирилган, бир нафари эса аввал "ўтириб чиққан" шахс эканлиги аниқланган...

"Аввал сафимиз кўпайганидан суюнгандим, - деди Мустақил номзодларни қўллаб-қувватлаш маркази раҳбари Акмал Саидов. - Натижани кўриб амин бўлдимки, гап сонда эмас, сифатда экан".

Шунингдек, жаноб Саидов маҳаллий сайлов округлари мутасаддилари томонидан ўз вақтида мустақил номзодларга етарли даражада ва юқори савияда тушунтириш ишлари олиб борилмаганидан ёзғирганини ҳам яшириб ўтирмади.

Юқорида айтилганидек, Марказий сайлов комиссиясида номзодлар рўйхатга олиниши тугаган кундан бошлаб сайловлар жараёнининг иккинчи босқичи бошланади. Ушбу босқичда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига кўрсатиган мустақил номзодлар, ҳокимият вакиллик органлари ҳамда сиёсий партиялардан рўйхатга олинган номзодлар учун сайловолди ташвиқот компаниясини бошлашга рухсат этилади. Турган гапки, сайловолди ташвиқот асосан Ўзбекистондаги Оммавий ахборот воситалари орқали амалга оширилади. Демак, сайловолди ташвиқот ишлари қонун доирасида ўтиб, пировард натижа нечоғли адолатли бўлиши журналистларнинг фаоллигию ҳалоллигига бориб тақалиши аниқ.

Буёғига шуни уддаласак бўлгани...

Т.АКБАРОВ

ХАРИОШИ КАМОМОТО: ЎЗБЕК КУРАШИ — ҲАЛОЛ КУРАШ!

СПОРТ

Термизда бўлиб ўтган халқаро кураш мусобақасида япон Хариоши Камомото гарчи ўз вазн тоифасида тўртинчи ўринни олган бўлса-да, кўпчилик мухлисларнинг назарига тушди. Ўша олишувда ҳисоб тенг келди, фақат ҳамюртимиз Тоштемир Муҳамадиев кейин олган очкоси ҳисобига ғолиб чиқди.

Меҳмонхона ресторанида Хариошини учратдим. Шу кунгача шўх-шан юрган полвоннинг хомуш ўтирганини кўриб, уни тушунишга ҳаракат қилдим. Ҳар қалай мусофир, ҳар қалай бизнинг миллий курашимиз ҳурмати, Президентимиз томонидан таъсис этилган соврин учун ўтказилаётган мусобақада иштирок этиш ниятида яхши ниятлар билан олис Япониядан қопчиғини орқалаб келган. Начора, спортда кимдир ғолиб чиқади, кимдир мағлубият аламини тотади.

Шуни тушунтиришга уриниб, у билан русча-ўзбекча-японча чала-чулпа қилиб "гурунглашдик".

- Мен, - деди япон полвони юмшоқ креслонинг суянчиғини синдириб юборгудай алам билан гурсиллатиб муштлаб, - ўзбек курашини севаман, уни мамлакатимиз бўйлаб тарғиб этиб юрибман, уни энг ҳалол кураш эканини полвонларимизга тушунтиряпман...

Мен миннатдорчилик билдирдим, у билан хайрлашдим. Орадан бирон соат ўтгач, нимадир бўлиб ресторан яқинидан ўтиб қолсам, Хариоши тик турган кўйи ўрнидан туриб, икки қўллаб мени чорлаяпти. Олдига бордим. Нақ бир юзу қирқ кило тош босадиган баҳайбат полвон... яхшигина ширакайф эди!

Бу сафар унинг ёнида таржимон ҳам бор экан.

- Нима гап? - сўрадим ҳайрон бўлиб.

- Ўзбек кураши - ҳалол кураш!.. Мен эса ютқаздим... Ўзбекистон Президенти совринини олиш умидида махсус тайёрланган эдим, мен эса ютқаздим... Қандай ютқазганимни кўрдингми?! Алам қилди...

Яна уни юпатган бўлдим. Ресторан хизматчиларининг айтишича, Хариоши бир ўзи ўтириб уч шишаароқни сипқорибди...

Нормурод МУСОМОВ

ЙЎҒ-Э!

Тарикдай миннат тоғдек ҳимматни йўққа чиқаради

ЁЛҒОНДАН МАҚСАД НИМА ЭДИ?

Ёхуд Турсунбой ҳожининг лўттибозлиги

НАЙРАНГ

Икки ойдан ортиқроқ вақт мобайнида Қирғизистон жанубидаги воқеалар минтақамиз аҳлини жиддий ташвишга солиб турди. Зеро, бу воқеалар замирида мустақиллик, маърифий ва демократик жамият қуриш йўлидан бораётган Марказий Осиё республикалари халқларини чалғитиш, барқарорликка раҳна солиш, сохта диний шиорлар билан ёшларнинг онгини заҳарлаш каби шайтоний режалар бор эди. Бу ҳаракат ортида эса бой табиий захираларга эга бўлган минтақани ўз назорати остига олишни мўлжаллаётган айрим кучлар турганлигини ақли расо кишилар аллақачон фаҳмлаб олишган.

Боткент воқеаларидан қандай хулоса чиқармоқ керак? Жангариларнинг хуружи барҳам топдими ёки яна такрорланиши мумкинми? Уларни кимлар қўллаб-қувватламоқда? Ҳозирги пайтда бундай саволлар кўпчиликни ўйлантириб турибди.

Интернет саҳифаларига кўз югуртирсангиз, оммавий ахборот воситалари ҳам бу мавзуга тез-тез мурожаат этаётганлиги ва бўлиб ўтган воқеаларни таҳлил қилаётганининг гувоҳи бўласиз. Қирғизистонда чоп этиладиган "Дело N" газетаси В.Ночевкин ва У.Полотовларнинг "Аросат" номли мақоласини эълон қилган. Унда 18 сентябрга ўтар кечаси Сирт қишлоғи остоналарида бўлиб ўтган жанг тафсилотлари тилга олинган. Ўшанда Мойлисой алоҳида батальони аскарлари тиш-тирноғигача қуролланган босқинчилар ҳужумига дуч келган эди. Олдинги маррада турган 7 жангчи сўнгги ўқлари қолгунча отишади. Негадир улар гранаталар билан таъминланмаган эди. Натижада босқинчилар уларни ўраб олиб, ҳаммаларини отиб ташлашади. "Биз ўзимизнинг ҳатто бир фуқаромиз ҳалокатини ҳам миллий фожеа даражасига кўтара олмасак, бу ҳалокат учун жавоб беришларини талаб этмасак, ўзимизни халқ деб аташга ҳаққимиз йўқ", - деб хулоса қилади муаллифлар.

Бу фикрларга қўшилмасликнинг иложи йўқ. Чунки Оллоҳ ҳузурида ҳам, ер юзида ҳам ҳар қандай жиноятнинг жазоси бор. Қирғизистон жанубидаги воқеалар жараёнида қирғиз аскарларидан 20 дан ортиқ киши ҳалок бўлди, 80 га яқини яраланди. Қанча уйлар вайрон бўлди, одамлар гаровга олиниб, хўрланди, минглаб қочқинлар: кексалар, аёллар, болалар оғир машаққатларни бошдан кечирди. Етказилган маънавий зарарни эса ўлчашнинг иложи йўқ. Хўш, босқинчилар шунга яраша жазоландими? Афсуски, бу саволга тасдиқ жавоби бериб бўлмайди.

Устига-устак, баъзи шахслар воситачилик қилиш баҳонасида диний экстремистларнинг ўзига хос тарғиботчиларига айландилар. Нима эмиш, халқаро террорчиларнинг Қирғизистонга ҳеч даъволари йўқ эмиш, мақсадлари фақат Ўзбекистонга ўтиб, янгича тартиблар ўрнатиш эмиш. "Воситачилар" дан бири – Қирғизистон Парламенти депутати Турсунбой ҳожи Бакир ўғли айниқса бу борада кўп "тер тўкди". Жангариларнинг ҳомийлари билан Қирғизистон ҳукумати ўртасида зир қатнаб тинкаси қуриди. Хорижий мамлакатларда меҳмон бўлиб, сохта долларлар билан ҳақиқий долларларнинг фарқига борадиган "мутахассис" ҳам бўлиб қолди.

Айниқса, Турсунбой ҳожининг 22 октябрь куни кечқурун Бишкекда ташкил қилган матбуот конференцияси ҳаммасидан ошиб тушди. У босқинчи-муттаҳамларнинг Қирғизистон сиёсатчилари ва журналистларига дўқ-пўписаларини ўқиб эшиттирди, душманлар тўқиган бўҳтонларни такрорлади. Нима эмиш, Ўзбекистон Қирғизистон билан чегарада катта ҳарбий куч тўплаб, хавф туғдираётган эмиш, Қирғизистон бунга жавоб бериши керак эмиш, Тожикистон дала командирлари эса Ўзбекистон билан жангга тайёр эканликларини айтишганмиш. Хуллас, бошдан-оёқ уйдирма ва дўқ-пўписа. Тўпланган қирғизистонлик журналистларнинг ҳам энсаси қотди: "куюнчак" ҳожи гаровга олинганларнинг аҳволи ҳақида хабар бермоқчими ёки террорчиларнинг тегирмонига сув қуйиб, қардош халқларни бир-бирига қайрамоқчими?

Ҳожи ўзининг қилган ишлари ҳақида журналистларга яна роса оғиз кўпиртирди. Охири бўлмагач, ўзига яқиндан ёрдам берган ва қўллаб-қувватлаган 22 кишининг рўйхатини тарқатди. Рўйхатда Қирғизистон Президенти, бир қатор вазирлар ва расмий шахсларнинг исми-фамилияси бор эди. Газетачилар ҳангу-манг бўлиб қолишди. Наҳотки, мамлакат раҳбари бу шубҳали воситачиликка бош қўшган бўлса? Ахир террорчилар билан ҳеч қачон музокарага борилмайди, дейилганди-ку. Астағфуруллоҳ!

Бундай воқеаларни кўравериб кўзи пишиган, оқ билан қоранинг фарқига яхши борадиган газетачилар матбуот конференциясидан керакли хулосани чиқардилар. Зеро, Турсунбой ҳожи хориж радиоларидан бирига берган интервьюсида жангарилардан кўпчилигини олдиндан яхши танишини, улар билан учрашганлигини оғзидан "гуллаб" қўйган эди. Гаровга олинганлар ҳақидаги гаплар, журналистлар билан учрашувлар эса сиёсий обрў орттириш ниятида қилинаётган "томоша"дан бошқа нарса эмас эди.

Ёлғоннинг қирқ йилдан кейин ҳам миси чиқади, дейишади. Аммо бу сафар қирқ йил кутишга тўғри келмади. Турсунбой ҳожининг Афғонистонда Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф билан учрашиб, суҳбатлашганлиги ҳақидаги баёноти ҳам ғирт ёлғон бўлиб чиқди. Бу баёнотни бир қатор хориж радиолари овоза қилган эдилар. Араб давлатларидан бирида мударрислик қилаётган Муҳаммад Содиқ ҳеч қачон Афғонистонга бормаганлигини, умуман бу куролли тўдага ҳеч қандай алоқаси йўқлигини айтиб, Турсунбой ҳожидан бу туҳмат учун кечирим сўрашни талаб қилди. Ҳаж қилган одам учун ёлғон нимага керак бўлиб қолди экан? Босқинчиларни уюшган куч қилиб кўрсатиш борасида хориждаги "дўстлари"дан олган топшириқни бажараман деб меъёрни унутиб қўйганга ўхшайди.

Аслини олганда, Турсунбой ҳожи кимга кўпроқ хизмат қилганлиги масаласини ҳам ўйлаб кўриш керак. У гаровга олинганларни озод этишга ҳисса қўшдими ёки босқинчиларнинг Қирғизистон ҳудудидан талафотсиз чиқиб кетишларига кўмаклашдими? Кейингиси тўғрироқ бўлса керак. Чунки гаровга олинганларни озод қилишда у нима каромат кўрсатганини ҳеч ким билмайди. Аввалига гаровдагилар жангарилар учун "қалқон" вазифасини ўтаган бўлса, Тожикистон ҳудудига ўтгач, уларнинг ўзлари ортиқча "юк"дан қутулиш пайига тушиб қолдилар. Гаровга олинган японияликлар эса ҳукумат аралашуви билан озод қилинди.

Шу ўринда яна бир муҳим гапни айтиб ўтиш зарур. Одатда музокара бирор давлат ёки расман эътироф этилган ташкилот билан олиб борилади. Бамаъни, ақли расо, ўз эл-юртининг равнақини ўйлайдиган одам билан музокара олиб бориш мумкин. Аммо босқинчи, жиноятчилар билан келишиш мумкинми? Улар бундай юмшоқ муомаладан янада қутуриб кетмайдиларми? Ўзбекистон маданият арбоблари ва жамоатчилик вакилларининг яқинда матбуотда эълон қилинган баёнотида ҳам худди ана шундай ташвишли фикрлар ўз ифодасини топган.

Террорчилар ҳозирча Тожикистон ҳудудидан бошпана топдилар. Аммо қўшни давлатлар ва халқаро жамоатчилик талаби билан Тожикистон ҳукумати уларга қарши бирор чора кўриш йўлларини изламоқда. Тожикистон Президенти И.Раҳмонов яқинда берган баёнотида мамлакатнинг "иккинчи Афғонистонга айлантирилишига ва террорчи гуруҳларнинг Тожикистон ҳудудидан қўшни мамлакатларга қарши қўпорувчилик амалиётларида фойдаланишларига йўл қўймаслигини" билдирди. Аммо ҳозирча ҳукумат ва мухолифат ўртасида бу борада аниқ бир келишувга эришилгани йўқ. Мухолифат босқинчиларнинг қуролсизлантирилишига қарши чиқмоқда, уларни Афғонистон ёки Покистонга ўтказиб юбориш йўлларини қидирмоқда. Бу албатта бежиз эмас. Террорчилар ортида ана шу икки қўшни мамлакатдаги диний-экстремистик гуруҳлар турганлиги яхши маълум. Японияда чиқадиган "Санкей симбун" газетаси "Бишкекдаги хабардор манбалар" га асосланиб ёзишича, босқинчилар раҳбари Тоҳир Йўлдош биринчи даражали халқаро террорчи деб эълон қилинган Усама бин Ладин билан икки марта учрашган ва ундан моддий ёрдам олган.

Садақахўр террорчиларнинг қора ниятлари яхши маълум. Улар қаерда бўлса ҳам қишни ўтказиш, баҳордан бошлаб яна ўз қонли ишларини давом эттиришни мўлжалламоқдалар. Марказий Осиё мамлакатлари бу ёвуз кучга қарши бир ёқадан бош чиқариб курашишлари, унинг йўлига ишончли ғов қўйишлари лозим. Ҳеч бир давлат бундай воқеалардан четдаман, терроризмнинг менга алоқаси йўқ, деб хомтама бўлмаслиги керак. Ўрмонга ўт тушса, ҳўлу қуруқ баравар ёнади, деган нақл бежиз айтилмаган.

Н.МИСРИДДИНОВ

ҲУРРИЯТ ХАБАРЛАРИ

БИРИНЧИ МИНТАҚАВИЙ УЧРАШУВ

24-28 октябрь кунлари Бишкек шаҳрида "Марказий Осиё Оммавий ахборот воситалари: бугун ва келажак" мавзуида журналистларнинг халқаро конференцияси бўлиб ўтди.

Қирғизистон Республикаси журналистлар уюшмаси ҳамда Европа Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти (ЕХҲТ) уюштирган ушбу анжуманда Ўзбекистон, Қозоғистон ҳамда Тожикистон республикалари журналистлари иштирок этишди.

Минтақа журналистлари уч кун мобайнида сўз ва матбуот эркинлиги, Марказий Осиёда журналистлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш муаммолари, ОАВ ва қонунчилик, ОАВ ва зиддиятли воқелик, маълумот олиш муаммолари, ўзаро ҳамкорлик аҳамияти сингари қатор мавзуларда маърузалар тингладилар, баҳс-мунозараларга киришдилар.

Анжуманда ЕХҲТнинг ОАВ эркинлиги бўйича вакили маслаҳатчиси Стенли Шрагер, халқаро журналистлар уюшмалари конфедерациясининг бош котиби А.Жазоян иштирок этишди.

Иштирокчилар Тожикистонда фуқаролар уруши бошлангандан бери ҳалок бўлган 70 дан ортиқ журналист хотирасини ёд этишди.

Учрашув сўнгида бундай анжуманларни анъанавий тарзда ўтказиб туришга келишиб олинди. Сўнг халқаро конференция қатнашчилари минтақадаги давлатлар раҳбарларига, барча оммавий ахборот воситалари ходимларига мурожаатнома қабул қилдилар.

Конференцияда мамлакатимиз журналистларидан Ў.Ҳошимов. Ж.Раззоқов, Л.Кабиров, Т.Бобожонова, У.Эргашев, А.Йўлдошев ҳамда ЕХҲТ Тошкент бюроси вакили Вагром Абажян иштирок этди.

"33 +" КЛУБИ ЙИҒИНИ

Ўзбекистон Миллий Матбуот марказида хорижда таҳсил олган ёш ўзбек журналистларининг "33+" клуби аъзоларининг навбатдаги учрашуви бўлиб ўтди.

Хориж матбуоти тажрибалари, миллий матбуотимизнинг ютуқ ва камчиликлари ҳақидаги суҳбатга клуб аъзоси, ТошДУ журналистика факультети ўқитувчиси Сангин Жабборовнинг "АҚШ матбуоти ҳуқуқий асослари" маърузаси дебоча бўлди. Маъруза якунида бўлиб ўтган ўзаро мулоқот чоғида Америка Қўшма Штатлари матбуоти учун мамлакат миллий конституцияси яратган имкониятлар, давлат ва оммавий ахборот воситалари ўртасидаги муносабатлар, ҳуқуқий асослардан фойдаланиш амалиёти ҳақида гап борди.

Клуб президенти А.Қосимов учрашувда "33+" фаолияти ҳақида хориж матбуотида, жумладан Ҳиндистоннинг "АЖ" газетасида чоп этилган мақолалар хусусида ахборот берар экан, клубнинг халқаро алоқаларини янада мустаҳкамлаш, шунингдек мамлакатимизда ваколатхонасига эга халқаро ташкилотлар ҳамда молиявий жамғармалар билан ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш мақсадга мувофиқлигини қайд этди.

Учрашувда бундан буён ҳам миллий матбуотимиз эришаётган ютуқлар ва камчиликларни муҳокама этиб бориш, аҳолининг турли қатламлари ўртасида матбуотга дахлдор сўровлар ўтказиш ва ОАВда демократик тамойилларни янада ривожлантириш мақсадида ҳамкасб дўстларимизнинг фойдаланишлари учун холис тавсиялар ишлаб чиқиш фойдали бўлиши таъкидланди.

Клуб аъзолари навбатдаги учрашувни "Республика" газетасида чоп этилаётган мақолалар, уларнинг савияси, таҳририят эришаётган ютуқлар ҳамда унинг ишини яхшилаш имкониятларига бағишлашга қарор қилдилар. Учрашувга Жаҳон тиллари университетининг халқаро журналистика факультети талабаларини ҳам таклиф этишга келишиб олинди.

"33+" клубининг навбатдаги йиғилиши шу йил 26 ноябрь куни Ўзбекистон Миллий Матбуот марказида бўлиб ўтади.

Феруза ТОШМАТОВА

ТАНҚИД ЭВАЗИГА МУКОФОТ

Таниқли немис адиби Гюнтер Грасс 1999 йилги Нобель мукофотига сазовор бўлди. Бу улкан мукофотга унинг бундан 40 йил бурун яратилган "Тунука дўмбира" романи лойиқ кўрилди.

Германия канцлери Герхард Шрёдер Грассни "жамиятни танқид қилувчи тажрибали адиб" деб атади ва бу воқеа бутун немис халқининг байрамига айланганини таъкидлади.

ҲУРРИЯТ
Мустақил газета
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

БЕПУЛ ПИШЛОҚ – ҚОПҚОНДА!

ОЛ-А!

"Ўриксор" улгуржи бозорида оралаб юрганимда бир қошиқ сув билан ютиб юборса бўладиган қизгина қора жилдни очганча менга мурожаат қилди: "30-канал юбилейи муносабати билан ютқазишсиз лотерея олишни таклиф қиламан. Фақат битта лотерея оласиз ва у бепул!" Лотереянинг бепуллиги мени қизиқтириб қўйди ва иккита олмоқчи бўлдим. Қизгина "Йўқ, фақат битта оласиз, қоидаси шунақа", деди. Қиз: "Юзингизни эслаб қолдим. Энди марҳамат қилиб, мана бу ёққа юринг", деб мени ва лотерея олган бошқа бир йигитни бошлаб кетди. Биз беш-олти киши тўдалашиб турган жойга бордик. Пештахта ортида турган олифта йигит тўпланганларга ўйин қоидаларини эринмай тушунтира кетди. Биз йигит томонидан терилган олтиталик олти карточкани олишимиз ва ундаги бирдан олтигача бўлган сонларни қўшиб чиқишимиз керак эди. Мен ва бояги йигитники бирдай 23 сонини ташкил қилди. Бошқарувчи учта соврин ёзилган карточкани столга ташлади ва улардан бирини танлашимизни сўради. Улардан бири очилганида унга "Видеокамера" деб ёзилганлигини кўрдик!

Тўпланганлар "ў-ў-ў" деб юборишди.

Бошқарувчи йигит ўйинга яна икки кишини қўшиши мумкинлигини, аммо энди ўйинга қўшиладиганлар юз сўмдан пул тўлашлари лозимлигини айтди. Юз сўм эвазига ўйинга қўшиладиганлар дарров топила қолди. Бошқарувчи видеокамеранинг баҳоси уч юз минг сўмлиги ва унинг пули тўрт кишига тенг тақсимланиши, бунинг учун ҳар бир иштирокчи 15 фоиз, яъни 50 сўмлик ўзаро терим пули тўлашимизни айтди. Биз эллик сўмдан тўладик. Сўнгра яна ўйин қоидасига кўра юз сўмдан нимагадир тўлашимиз керак бўлиб қолди. Уни ҳам тўладик. Видеокамерага яқин қолган эди. Кейин ўйин қоидасига кўра беш юз сўмдан тўлаш навбати келди. Шунда бояги шеригим чидай олмади ва бу ўйинни ўйлаб чиқарганларнинг онаси билан қўшилиш истагини билдириб, даврадан чиқиб кетмоқчи бўлди. Аммо, даврадагиларнинг ярми бу ўйинни ўйлаб чиқарган биродарлардан экан ва ўз оналарига даъвогарни шундоқ қўйиб юборгилари келмади. Менда ҳам айнан шу истак борлигини билдирмай, даврада қолдирган юз эллик сўм пулимга рози бўлганча ўз йўлимга равона бўлдим. Ҳар ҳолда буни мақола қилиб ёзсам икки-уч бора кўпроқ қалам ҳақи олишим мумкинлиги дилимга таскин берди.

Оллоёр БЕГАЛИЕВ

"БАНК НЕГА ЛОҚАЙДЛИК ҚИЛМОҚДА?"

("Ҳуррият", 1999 й. 40-сон)

Ихтисослаштирилган акциядорлик-тижорат "Пахтабанк"и Сурхондарё вилояти, Бойсун тумани "Турон" хусусий фирмаси бошлиғи О.Саидовнинг газетанинг 1999 йил 6-12 октябрь, 40-сонида чоп этилган "Банк нега лоқайдлик қилмоқда?" номли шикоят-мақоласи юзасидан қуйидагиларни маълум қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 9 апрелидаги "Хусусий тадбиркорликни, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонига ҳамда 1999 йил 20 июлдаги 775-сонли "Тижорат банклари томонидан бюджетдан ташқари жамғармалар кредит линиялари ҳисобидан якка тартибдаги тадбиркорлар, кичик ва ўрта бизнес субъектларини кредитлаш" тартибига асосан "Пахтабанк" барча турдаги банк хизматлари - банк кредитларидан бошлаб ўз вақтида ҳисоб-китоблар олиб бориш, маслаҳат бериш каби хизматларни амалга ошириб келмоқда.

"Пахтабанк" "Турон" хусусий фирмаси томонидан тақдим қилинган лойиҳани ўрганиб чиқиб, кичик нон цехини қуриш ва аҳолини нон маҳсулотлари билан таъминлаши учун 2 йил муддатга 1500 минг сўм миқдорида "Бизнес-фонд" маблағлари ҳисобидан кредит ажратишга қарор қилди ҳамда "Бизнес-фонд"га маблағ ажратиш учун бир неча маротаба мурожаат қилган. Яъни, "Бизнес-фонд"га 1999 йил 13 августда 11010/404, 26 августда 03т005/82 ва 3 сентябрда 03т005/101-сонли хатлар орқали маблағ сўраб мурожаат этганмиз, лекин бирорта хатимизга жавоб олганимиз йўқ. Шунга қарамай, 1999 йил 13 сентябрь куни Сурхондарё вилоятида бўлиб ўтган семинарда "Бизнес-фонд" раиси муовини А.Далиев тадбиркорларга маблағлар тўлиқ "Пахтабанк"ка ўтказиб берилган, дея асоссиз тушунтиришлар олиб борган.

Шундан келиб чиқиб, "Турон" хусусий фирмаси бошлиғи О.Саидов ушбу масалага ойдинлик киритиш юзасидан 1999 йил 23 сентябрда Пахтабанкка мурожаат қилган. Банк маъмурияти 1999 йил 5 октябрда О.Саидовга "Бизнес-фонд" томонидан маблағ эмас, ҳаттоки хатларига жавоб олгани йўқлиги тўғрисида хат жўнатган. Шунингдек, "Бизнес-фонд" маблағ ажратиш масаласини ҳал қилгач, банк томонидан тегишли ҳужжатлар расмийлаштирилажаги алоҳида таъкидланган.

Демак, кўринадики, "Банк нега лоқайдлик қилмоқда?" номли мақолада банкимиз фаолиятига билдирилган танқидий фикрлар асоссиздир. Бундай ҳолатлар Банкимиз ҳамда мижозларимиз ўртасида ишончсизликлар келиб чиқишига олиб келади.

Шунга кўра, газета таҳрир ҳайъати ушбуни ўз саҳифасида чоп этиб, масалага ойдинлик киритса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

И.Р.ШАРИПОВ,
"Пахтабанк" бошқаруви раиси ўринбосари

ДАРОМАД МУҲИММИ ЁКИ ИНСОН САЛОМАТЛИГИ?

ШИКОЯТ

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманидаги Қорақамиш даҳасида бир қанча корхоналарнинг чорва териларини қайта ишлаш (ошлаш) цехлари ташкил қилинган. Бу цех ишчилари асосан тунгида ишлаб, кундуз кунлари эса терини қуритиш ишларини амалга оширади. Чорва моллари терисини қайта ишлаш технологиясида ўткир заҳарли кимёвий моддалар, яъни аммиак, хромник, палмалиндан фойдаланилишини кўпчилик яхши билса керак. Бундай заҳарли моддалар чиқиндилари атроф-муҳитга бадбўй ҳид таратиб инсонлар соғлиғига катта зарар етказади. Бизнинг даҳадаги мазкур цехлар атрофида эса, 54-болалар боғчаси, 165-ўрта мактаб, маҳаллалар ва кўп қаватли уйлар бўлиб, шу ерда яшовчи фуқаролар, айниқса гўдакларнинг саломатлигига жиддий хавф солмоқда.

Бундай нохуш воқеалар тўғрисида ўз вақтида туман ҳокимлигига, Республика табиатни муҳофазалаш қўмитасига мурожаат этилган эди. Минг афсуски, бу цехларнинг фаолиятига чек қўйилмади. Айримларининг манзиллари ўзгарди, айримлари эса вақтинчалик фаолиятини тўхтатиб турдилар, холос...

Юқорида санаб ўтилган корхоналар С.Раҳимов туманига иқтисодий жиҳатдан фойда келтираётган бўлиши мумкин. Лекин инсонлар тақдирини ким ўйлайди? Ўсимликлар оламининг келажаги нима бўлади? Бу хавф икки ярим миллионлик пойтахт аҳолиси саломатлигига зарар етказмайди, деб ким кафолат бера олади?

Шу кичик корхоналарнинг давлатга келтираётган фойдаси кўпми ёки келажак авлодга, экологияга ва инсонларнинг соғлиғига келтираётган зарарими?

Бу ҳақда бош қотираётган мард борми? Бўлса шу чоққача нега жим турибдилар?

Т.ШАХИРОВ ва бошқалар
(Жами 12 имзо)

ЭЪТИБОРСИЗЛИК ҚАЧОНГАЧА?

Беморларнинг ногиронлик ҳолатини аниқловчи муассаса биносининг "ногирон" аҳволи хусусида

САВОЛ

Қизириқ туманининг қоқ марказида, ҳокимият биносининг шундоққина ёнида ҳилвираб турган бино бор. Кўринишидан ташландиқ, кимсасиз жой дейсиз. Аслида ундай эмас. Худо кўрсатмасин, салгина силкиниш бўлса паққос ўпирилиб тушаман деб турган ана шу масканда ундай-бундай эмас, уч-тўрт туман аҳолисига хизмат кўрсатиб келаётган 7-сон тиббий меҳнат экспертиза комиссияси /ТМЭК/ жойлашган.

Ўтган йил кеч кузда тасодиф туфайли, йўл устида бирров кириб чиққандим бу ерга. Олис туманлардан йўл босиб келган ногирон беморлар навбат кутиб туришибди. Қоп-қоронғи йўлкада уларнинг чарчоқ ва ҳорғинлик кўпчиб турган юзларини аранг илғаш мумкин. Охирги бемор врачлар қабулига кириб чиққунича бино ҳовлиси ҳамда хоналарни айланиб, кўздан кечираман.

... Мана бу статистика ва ҳисобот хонаси. Бу ердаги компьютер мазкур бинога "замонавий" тус бериб турган ягона жиҳоз(Шунисига ҳам шукр). Қолган хоналар... Улардаги юмшоқ ва қаттиқ жиҳозларга қараб, бу "матоҳлар" камида ўн йил бурун "списание"га тушган, деб ўйлайсиз беихтиёр. Хоналардаги аҳволга қараб, шундай шароитда ишлаб турган тиббий ходимлар бардошига "балли" деб юборасиз.

Бинонинг ташқи томон деворларидаги ёриқ ва кўчган жойларни "ямаётган" усталарнинг биридан қайси қурилиш ташкилотидан эканлигини суриштирдим.

"Ҳеч қайси ташкилотдан эмасман - дейди уста, - врачлар билан келишиб ишлаяпман. Ҳар йили аҳвол шу. Бинони тубдан таъмирлаш керак. Қачонгача врачлар ўз чўнтагидан харажат қилишади, ҳайронман?!".

Буёғи қизиқ бўлди-ку. Шундай танг шароитда ишлаётганлари етмаганидек, наҳотки бинони таъмирлаш ҳам уларнинг гарданида бўлса?!

Қабул тугашидан сўнг суҳбатни шу мавзуда бошлаганимда ТМЭК бошлиғи Қаҳрамон Одинаевнинг фиғони кўкка ўрлади.

- Бизнинг дардимизни ҳам эшитадиганлар бор экан-ку! — дейди Қаҳрамон ака бош чайқаб. — "Ўзинг учун ўл, етим", деганларидек, биров дардингни эшитмагандан кейин бошқа иложимиз йўқ-да. Ростини айтсам, бинонинг аҳволига қараб қабулимизга келаётган беморлар олдида хижолат тортамиз. Ҳар йил ўзимиз оз-оздан пул йиғиб у ер-бу ерни яматган билан иш битмас экан. Баъзан ўз ихтиёрлари билан бир қоп цемент, бир қути бўёқ ёки бир сатил оҳакни кўтариб келган ҳомийлар ҳам чиқиб қолади. Шуларнинг кўмагидан бино ҳовлиси атрофини девор олиб дарвоза ўрнатдик.

Дарвоқе, қўлдан берганга қуш тўймас экан. Яқинда айнан шу муассасадаги аҳвол билан танишиш мақсадида яна Қизириққа бордим. Ўша кузда сувалган ямоқлар аллақачон кўчиб тушибди. Хоналар ва ички йўлка деворлари тагидан бир метрча баландликда шўр босгани учун бўёқ ва сувоқлар қўпорилган. Бу ер тиббиёт маскани бўлганидан буён ҳакимлар дам олиш хонаси ҳамда кутиш залидаги кароват, стуллар, чойшаб ва тоза ёпинғични умуман кўрган эмас.

Қаҳрамон ака Одинаев аслида ўз ишига масъулият билан қаровчи куюнчак инсон. У кишининг ҳатто кўнгли нозикроқ баъзи бир беморлар бу ердаги ноқулай шарт-шароитлардан киноя қилиб кетган ҳоллар бўлган экан. Ана шундан кейин ТМЭК бошлиғи вилоят ижтимоий-таъминот бошқармаси, туман ҳокимиятига бир неча бор бўзчининг мокисидек қатнаб бош уриб борди. Аммо, на у, на бу томон ТМЭК жойлашган бинони тубдан таъмирлаш, етарли шарт-шароит яратиш, юмшоқ жиҳозлар билан таъмирлаш муаммосини ҳал этишдек савоб ишга қўл уришни исташмаяпти.

Суҳбат асносида маълум бўлдики, тиббий меҳнат экспертиза комиссияси гуруҳи вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси эмас, балки ижтимоий-таъминот бошқармаси тизимида бўлгани учун ҳам уларга ҳар жиҳатдан бегона кўз билан қаралар экан. Яъни, ТМЭК низомига кўра, комиссия ижтимоий-таъминот бошқармаси тизимида бўлса-да, комиссия жойлашган бино таъмири, жиҳозлар таъминоти маҳаллий ҳокимият томонидан амалга оширилиши лозим. Аммо Қ.Одинаев қанча югуриб елмасин, Қизириқдек катта туманда ҳам, вилоят ижтимоий-таъминот бошқармасида ҳам 7-сон туманлараро ТМЭК биносини тубдан таъмирлаш (ёки маъқулроқ жойга кўчириш), юмшоқ жиҳозлар билан таъминлаш, тиббиёт ходимлари, умуман, беморлар учун оддий шарт-шароит яратиш учун арзимас маблағ ҳам, имконият ҳам ҳанузгача топилмаяпти.

... Бу ёғини сўрасангиз, Қаҳрамон аканинг, у киши билан ишлаётган 3-4 нафар тиббиёт ходимларининг чўнтаклари бу йилги таъмир харажатларини кўтариши даргумон. Негаки, бу чўнтаклардан уйдаги 4-5 нафар қора кўзлар умидворлиги ҳаммага ҳам аён. Шундай экан, айтинг, айтинг, инсофни яна раҳбарларнинг ўзларига берсин.

Даврон ОРИПОВ,
"Ҳуррият"нинг махсус мухбири

САБОҚ

Рукнни Карим БАҲРИЕВ тайёрлади

ЖУРНАЛИСТНИНГ ҲУҚУҚИ ВА БУРЧИ

Ўзбекистон Республикасининг "Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида"ги Қонуни

(кўчирма)

1-модда. Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонун ҳар кимнинг ахборотни эркин ва монеликсиз излаш, олиш, тадқиқ этиш, узатиш ҳамда тарқатишга доир конституциявий ҳуқуқини амалга ошириш жараёнида юзага келадиган муносабатларни тартибга солади.

Ўзбекистон Республикасининг "Ахборотлаштириш тўғрисида"ги Қонуни

(кўчирма)

2-модда.Қонуннинг амал қилиш соҳаси

Ушбу Қонун давлат органларининг, юридик ва жисмоний шахсларнинг:

ахборотларни тўплаш, жамғариш, қайта ишлаш, узатиш, қўллаш ва рухсат этилмаган танишувдан сақлаш;

ахборот тизимларини, маълумотлар базалари ва банкларини, ахборотларни қайта ишлаш ва узатишнинг бошқа тизимларини яратиш, жорий этиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларига нисбатан татбиқ этилади.

Ушбу Қонун бошқа қонунларнинг /оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги ҳамда бошқа қонунларнинг/ таъсири остидаги ахборотга, ҳужжатлаштирилмаган ахборотга, шунингдек муаллифлик ва патент ҳуқуқи меъёрлари билан тартибга солинадиган муносабатларга тааллуқли эмас.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси БМТ аъзоси, халқаро ҳуқуқнинг субъектидир. Шунинг учун Ўзбекистон Республикаси эътироф этиб, қўшилган ҳамда унинг парламенти ратификация қилган халқаро ҳуқуқий меъёрлар мамлакат ҳудудида амал қилади.

Шу ўринда "Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси"ни, "Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида Халқаро Пакт"ни ҳамда "Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисида Халқаро Пакт"ни тилга олиш жоиздир.

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ УМУМЖАҲОН ДЕКЛАРАЦИЯСИ

(кўчирма)

19 - модда.

Ҳар бир инсон эътиқод эркинлиги ва уни эркин ифода қилиш ҳуқуқига эга; бу ҳуқуқ ҳеч бир тўсиқсиз ўз эътиқодига амал қилиш эркинлиги ҳамда ахборот ва ғояларни ҳар қандай восита билан, давлат чегараларидан қатъий назар, излаш, олиш ва тарқатиш эркинлигини ўз ичига олади.

Мамлакатимиз ҳуқуқий демократик давлатни барпо этишни ва фуқаролик жамиятини шакллантиришни ихтиёр этган экан, ҳуқуқий билимлар ҳар бир фуқарога зарурдир. **Журналистлар учун эса, шубҳасиз, ҳуқуқий маданият айниқса муҳим аҳамиятга эгадир.** Оммавий ахборот воситалари кечаётган ислоҳотлар даврида, ўзлари мавжуд қонунчиликни билишларидан ташқари, халқнинг ҳуқуқий билимини оширишга ҳам хизмат қилишлари лозим. Қолаверса, халқ истиқлол берган қадр-қимматини, ҳуқуқларини айнан матбуот орқали самарали ҳимоя қила олади, ўзининг сиёсий иродасини матбуот кўмагида намоён қилади, фикр эркинлигига бўлган ҳуқуқини амалга оширади.

ҲУРРИЯТга ЖАВОБ

"КАТТА ХОНАДОНИНГИЗДАН БАРАКА ҚОЧМАСИН"

("Ҳуррият", 1999 й. 4 август)

Вилоят прокуратураси томонидан "Ҳуррият" газетасининг 1999 йил август сонида чоп этилган "Катта хонадонингиздан барака қочмасин" сарлавҳали мақоласи бўйича текшириш ўтказилди.

Текширишда аниқланишича, Пахтакор туманидаги А.Икромов номли хўжалик ҳудудида "Ашуров ва ўғли" номли фермер-хўжалиги туман ҳокимининг 1992 йил 7 майдаги 27-сонли қарори билан ташкил этилиб, 12 декабрдаги 123-сонли қарор билан 20 гектар ер майдони ажратилган. Ушбу ер майдони фаолият кўрсатиб келаётган Соимовлар оиласи ишлаб келаётган ширкат ер майдонидан ажратиб берилганлиги сабабли бу икки оила ўртасида ўзаро келишмовчиликлар вужудга келган.

Шундай бўлса-да, А.Икромов деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси раиси Р.Бектемиров, фуқаролар йиғини раиси О.Қўшбақова, Т.Ашурова раҳбарлигидаги фермер хўжалигига 50 йил муддатга ижарага берилишининг мақсадга мувофиқлиги юзасидан ўз ваколатлари доирасида тўғри фикр билдирмаганликлари натижасида туман ҳокимининг 1998 йил 20 ноябрдаги 386-сонли қарори билан И.Соимовлар оиласи ишлаб келаётган ер майдонидан яна қўшимча 50 гектар ер майдони ажратилган.

И.Соимовлар оиласи бундан норози бўлишиб, ўз навбатида турли идораларга ариза билан мурожаат қилганлар ва 50 гектар ер майдонига экилган ғалланинг 1999 йилги ҳосилини ўриб-йиғиб олиш пайтида икки оила ўртасида яна низо чиқиб, Т.Соимов 07.07.99 й. куни Т.Ашуровани уриб, енгил тан жароҳати етказади.

Ушбу ҳолат бўйича 25.07.99 й. куни Пахтакор туман ИИБ томонидан фуқаро Соимов Тўлқинга нисбатан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 277-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилиб, дастлабки тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда...

Туман прокуратураси томонидан мазкур аризалар юзасидан ўтказилган текширишларда туман ҳокимлигининг масъул ходимлари, фуқаролар йиғини раислари томонидан икки оила ўртасидаги низоларни ҳал этиш чораларини кўришмаганликлари ва А.Икромов хўжалигида ҳамда Х.Соимов бошлиқ 8-бўлимида 13 гектар ер майдонини, 5 гектар тутзорни қаровсиз қолдириб, А.Икромов номли деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасига 3858.0 минг сўм зарар етказганлиги аниқланиб, ушбу ҳолат бўйича 24.06.99 йилда Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 208-моддаси билан жиноят иши қўзғатилган.

Фермер хўжалиги фаолиятини назоратсиз қолдирганлиги, қайд этилган низони ўз вақтида ҳал этиш чораларини таъминламаганлиги учун деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси раиси А.Нариманов ва фуқаролар йиғини раиси О.Қўшбақовалар огоҳлантирилганлар.

Шунингдек, текшириш натижаси бўйича вилоят ер тузиш бошқармаси ходими И.Сангиров, туман бош ер тузувчиси К.Жўрабоев, "Ашуров ва ўғли" фермер хўжалигида ердан фойдаланиш қоидаларининг бузилганлиги ҳолатларини аниқлаб, тегишли чора кўрмаганлиги, туман статистика бўлими бошлиғи Ш.Эшбоев фермер хўжалиги томонидан топширилган статистик ҳисоботларнинг ҳаққонийлигини текширмаганлиги учун туман прокурорининг 12 апрелдаги қарори билан интизомий жавобгарликка тортилган, қонун бузилиши ҳолатларини бартараф этиш ва қонун бузилишига йўл қўйган шахсларни интизомий жавобгарликка тортиш тўғрисида туман ҳокимлигига тақдимнома киритилган.

Бу низони қонуний ҳал этиш чораларини кўриш учун туман прокуратураси томонидан туман ҳокимиятига таклиф киритилди.

Н.ИСЛАМОВ,
Жиззах вилоят прокурори биринчи ўринбосари

Кимнинг ширинлари?..

2 ХОНАЛИ УЙ + 11 ЖОН = ДАЪВОГАР

АРЗ

Икки йилдирки, оиламдаги ўн бир жон билан кўча-кўйда сарсон-саргардон яшаб юрибман. Ҳа, ҳа, оиламиз билан кўчадамиз.

Аслида туманимиз — Арнасой "Олтин водий" жамоа хўжалиги ҳудудига қарашли Ҳамза кўчаси, 8-уй, 1-хонадонда яшар эдик. Уй — биринчи қаватдан, икки хонали уй эди. Шунинг учун балконимиз ўрнига ҳам қўшимча хона қуриб, жами ўн бир жон шу ерда яшардик. Турмуш ўртоғим бундан беш йил муқаддам вафот этган. Шундан буён икки катта ўғлим билан амаллаб тирикчилик ўтказиб келаётганимиз учун ҳали ҳовли-жой ошинолганимиз йўқ. Бу ёғи бозор иқтисоди тирикчилигимизга ҳам тузуккина таъсир қилди. Шу боис, катта ўғлим Алижон савдо билан шуғулланиб кўрсаммикин деб, Бахтиёр Жайнаров деган йигитдан 40 минг сўм қарз олди. Аввалига яхшигина топиб-тутиб келиб турди. Лекин бир сафар Самарқандга бозорга борганда бор пулини олдириб қўйди. Бу орада қарзни қайтариш вақти ҳам келиб қолган эканми, Бахтиёр ҳақини қистай бошлади. "Имкон бўлганда, берармиз", десак ҳам кўнмади. Бизда эса яқин-атрофда қарзни тўлаш имкони йўқ эди. Буни билгач, Бахтиёр: "Пулни қайтиб бергунча менинг бир хонали уйимга сизнинг икки хонали уйингизни гаров сифатида алмаштириб турамиз", деб туриб олди. Биз кўнмадик. Лекин Бахтиёр дўқ уриб, "пулни проценти билан 135 минг қилиб берасан, бўлмаса ўғлингни бир кечада тинчитиб кетаман", деб ҳол-жонимизга қўймади.

Шундан кейин 1998 йил 4 январь куни Бахтиёрнинг тумандаги Акмал Икромов кўчасидаги 100-уй, 18-хонадонига мажбур кўчиб ўтдик. Уй бир хонали эди. Табиий, ўн бир жон бир хонали уйга сиғмадик. Икки катта ўғлим келинларим ва иккитадан фарзанди билан кўчада қолди. Бири умуман яшашга шароити бўлмаган биолаборатория биносида шу кунга қадар бошпана топиб яшаб келмоқда. Яна бири эса невараларим билан бирга қайнотасининг уйида.

Шу тариқа болаларим оиласининг ҳам тинчи бузилди. Шунинг учун бир ой ўтиб-ўтмасдан Бахтиёрнинг олдига бордим: "Менинг ҳозир 135 минг сўм пулим йўқ. Ҳозирча 40 мингини олгин-да, уйимизни қайтиб бер", дедим. Лекин у: "Мен 10 минг сўм бериб, уйни хусусийлаштириб олдим. Уй қонунан меники", деди. Кейин билсам, ҳақиқатан ҳам туман уй-жойни хусусийлаштириш бўлими бошлиғи З.Сандибоев бизнинг уй учун Бахтиёр Жайнаров номига янги ордер ёзиб берибди.

Мен шундан сўнг "Олтин водий" фуқаролар йиғини раиси Усмон Қўқоновга учрадим. Бироқ у киши дардимни эшитишни ҳам истамади. Мен ўз шахсий уйимни, ўз ҳақиқий ордерлари билан қайтариб беришларини сўраб кирмаган эшигим, хат ёзмаган идорам қолмади. Туман, вилоят, республика прокуратура органларига мурожаат қилдим. Иш судга ҳам чиқди. Аввалига туман, сўнгра вилоят, сўнгра республика Олий суди низони Ҳамза кўчасидаги 8-уй, 1-хонадон қонуний уйим эканлиги ва менга зудликда қайтариб берилиши кераклиги, биз эса ўз навбатида 135 минг сўм қарзни (аслида бу сумма 40 минг сўм эди. Аммо Б.Жайнаров туман фуқаролар йиғини раиси Жайнаров Соякул (акаси) ва нотариус билан бирга мажбурлаб, қўрқитиш йўли билан ўғлимдан "135 минг сўм қарзман" деган қоғоз ёздириб олишган) тўлашимиз кераклиги ҳақида қарор ва ажримлар чиқарилган. Бироқ ижрога келганда ҳамма иш тақа-тақ тўхтайди. Олий Суд, Адлия Вазирлиги номидан келган кўрсатмалар туманнинг суди раиси-ю, ижрочисига келганда ўз кучини йўқотаверди. Сабабини сўрасак, минг хил важ-карсон!

Ҳуллас, 11 болалик бева аёл бошим билан 2 йилдан буён сарсонман. Бу ёғига эса қиш яқинлаб қолаяпти. Шу ишни деб соғлигим ҳам ёмонлашиб қолди. Энди нима қилиш керак, кимга бориш керак? Ахир республикада чиқарилган қарорлар ҳам туман учун писанд бўлмаса? Бу шахслар учун яна қанақа қоғоз, қарор керак экан?

Бошимга тушган ташвиш шу. Илтимос, шу ишни юзага чиқаришда ёрдам беринглар. Ягона илинжим ҳам ўзи матбуотда қолди, шекилли. Ҳурмат ва ишонч билан,

Назокатхон ЭГАМҚУЛОВА
Жиззах вилояти, Арнасой тумани

Муқаддассан, она табиат!

ДАРЁЛАР ОҚСИН, ДЕНГИЗЛАР ТЎЛСИН

Пировард натижада Орол танглигини барқарор ривожланиш, бу минтақада яшаётган одамларнинг турмуш даражаси пасайиб кетишига йўл қўймаслик, келажакда ёш авлод учун муносиб турмушни таъминлаш тамойиллари асосида ҳал қилиш бўйича узоқ муддатли стратегия ва дастурни ишлаб чиқиш ҳамда рўёбга чиқариш зарур.

Ислом КАРИМОВ
Ўзбекистон Республикаси Президенти

Рим ГИНИАТУЛЛИН, GEF Агентлиги раҳбари: "Оролни Қутқариш Халқаро фондига йўлбошчимиз Ислом Каримов Президентлик қилган йилларда денгизининг сув сатҳи умуман камайгани йўқ. Агар бу ҳолатни бундан кейин ҳам сақлаб қололсак, Оролнинг яшаб қолиши муқаррардир".

Ўтмишда яшаб ўтган доно аждодларимизнинг нақл қилишларича, дунё тўрт унсур туфайли мавжуд экан: ер, сув, ҳаво ва олов. Ҳақиқатдан ҳам дунёни буларнинг жилла қурса бирисиз тасаввур этиб кўринг-чи! Нафас олаётган эканмизми, албатта, мавжудлигимиз сабабчиси бўлган бу унсурларни билиб, ҳис этиб, сезиб турамиз. Аммо қадрига келганда ... кўп ҳам етавермаймиз. Йўқса, сув ва ҳаво асримиз охирига келиб бу қадар ифлосланмаган, тупроқ эррозияга учрамаган, умуман олганда экологик вазият издан чиқиб, хавф-хатар бир мамлакат доирасидан кенгайиб, минтақа ва дунё муаммосига айланмаган бўларди.

Олис тарихга назар ташласак, аждодларимиз ўз вақтида сув хўжалиги, мелиорация соҳасида қилган ишлари дунё аҳлини лолу ҳайрон қолдирганини кўрамиз. Улар бир неча ўн метр баландликларга шундай мураккаб йўллар билан сув чиқаришганки, буни техника ривожланган айни бир шароитга таққослаб, ишонгинг ҳам келмайди.Ёхуд сарҳади осмонларга туташиб кетган чексиз - чегарасиз саҳроларда, карвон йўлларида қурилган махсус сув сақлагичлар - сардобаларни кўриб аждодларимиз ақл-заковатига таҳсин айтмай иложинг йўқ.Кўҳна Работи Маликда /Бухоро билан Навоий шаҳри оралиғида жойлашган/ шундай сардобалар ҳанузгача сақланиб турибди. Айтишларига қараганда, ҳазрат Амир Темур даврида Самарқанддан Шаҳрисабздаги Оқсарой биноси устигача тортиб келинган махфий сув қувурлари ҳарбий мақсадларда ишлатилган экан... Ана шунақа, боболар сувдан оқилона фойдаланишган.

Бугун хаёл негадир олис қишлоқ ўртасидан оқиб ўтувчи, балиғидан тортиб, тубига чўккан зангор хазонгача аниқ-тиниқ кўриниб турган сокин ариқларга кетади. Одатда ҳар куз ариқлардаги лойқа сувлар тиниқлашади, сувнинг шашти пасайиб, сокин оқади. Ким билсин, балки маъсума куз уларнида ўз измига солар...

- Кечагидек ёдимда, - ҳикоясини бошлайди шофирконлик собиқ химия-биология фани муаллими, ёши етмишларга етиб қолган Эргаш бобо. - **70-йилларнинг охири, 80-йилларнинг бошлари, пахта монокультураси заптига олган. "Марказ"нинг маҳаллий малайлари "тепа"га яхши кўриниш илинжида томорқа ерларни ҳам олиб, уйларнинг остонасигача пахта экиб ташлаган, эшикни очсангиз, юзингизга гупиллаб дефолиация ҳиди урилади. Бу камлик қилаётганидек, ариқ-зовурларнинг бўйига аммиакли сув келтириб қўйилар, вақти-вақти билан ундан ариқдаги сувларга аралаштириб оқизишарди. Эмишки, пахталар тезроқ етилиб, ҳосил мўл бўлармиш.**

Ўша йиллари кўр-кўрона олиб борилган ноқобил сиёсат оқибатида кўз олдимизда одамларнинг бир қанча қўйилари, моллари нобуд бўлди. Бунга-ку чидаш мумкиндир-а, сув ва ҳаводан заҳарланиш натижасида гўдак болалар дунёдан эрта кўз юмганига, аёллар(айниқса, ҳомиладор аёллар) оғир касалликларга чалинганига чидаб бўлмасди...

Сув - Оллоҳнинг бандаларига берган неъматларидан бири, табиатнинг бетакрор мўъжизаси. Парвардигори олам муқаддас Қуръони каримда сув ҳақида шундай дейди: **"У (Оллох) сизларнинг қайсиларингиз яхшироқ иш-амал қилиб яшашингизни синаш учун олти кунда осмонлар ва ерни яратган зотдир. Илгари У зотнинг арши сув устида (яъни, у арш остида сувдан бўлак ҳеч нарса яратилмаган эди)".** (Қуръони карим, Ҳуд сураси, 7-оят). Яратган ўз аршига сув бетидан, поклик узра манзил-макон тутган экан, бу бетакрор неъматнинг илоҳийлиги инкорсиз ҳақиқатдир.

Кексаларимиз ёмғир ёғмай қолган пайтларда Тангрига илтижо қилишади. Қурғоқчилик - қимматчиликдан ўзинг сақла, эгам, дея ялиниб-ёлворишади. Бир бурда нонини ердан топган халқимиз учун қор-ёмғир азал-азалдан ҳам барака, ризқу насиба белгиси бўлиб келган, шундай бўлиб қолади.

Қуръони каримнинг Ҳуд сураси 52-оятида Оллоҳнинг кофир бандаларга қаратилган шундай қавли бор: **"Эй қавмим, Парвардигорингиздан мағфират сўрангиз, сўнг Унга тавба-тазарру қилингиз, шунда У зот устингизга осмондан ёмғирлар қуйдирар ва куч-қувватларингизга яна куч-қувват қўшар. Жиноятикор - гуноҳкор бўлган ҳолингизда юз ўгириб кетмангиз!"** ёки яна Мулк (Таборак) сурасининг 30-оятида шундай дейди: **"Хабар берингиз-чи, агар (баногоҳ ичар) сувларингиз (ер тубига сингиб кетар бўлса, у ҳолда ким сизларга оқар сув келтира олур?!) (Жонсиз бутларингизми?! Бас, нега у бефойда - бежон бутларни Меҳрибон Оллоҳга шерик қилиб олдингизлар?!)".** Буюк Тангри нега айнан ёмғир ва сув орқали чексиз ҳақиқат ҳикмати билан кофир, диллари ўлган, ғофил бандаларга мурожаат этади? Негаки, сувнинг нажоткорлиги барчага бирдек маълум. Юқоридаги далил-исботлардан кўринадики, сув - тириклик манбаи.

Айтишларича, саҳрода яшайдиган айрим халқларда кишиларнинг бой-бадавлатлиги унинг мол-дунёси, олтину зари билан эмас, тежаб-йиғиб қўйган сувининг кам-кўплиги билан ўлчанаркан. Худога беадад шукрки, бизда сув бисёр. Аммо олдимиздан оқаётган ана шу бойликка муносабатимиз қандай бўлаяпти?

Республикамизда кечагача сувга бефарқ, беписанд муносабатда бўлингани бугун кўпчиликка сир эмас. Ўзбекистон собиқ иттифоқнинг сувтекин хомашё базасига айланаркан, минглаб гектар чўл ҳудудлари "чаманзор" (пахтазор)-га айлантирилди. Маълумотларга кўра, суғориладиган майдоннинг 75 фоизига пахта экилди. Дунё тарихида ҳеч бир давлатда пахта монополияси бу қадар катта ҳудудни эгалламаган.

Мамлакатимизда сўнгги 50 йил мобайнида суғориладиган ер майдони 2,46 миллион гектардан 4,28 миллион гектарга етди. Фақат 1975-1985 йилларнинг ўзида 1 миллион гектарга яқин ер майдони ўзлаштирилди. Ҳароратни мўътадиллаштириб турувчи чўллар қисқартирилди ёки умуман йўқотиб юборилди. Бунинг натижасида табиий мувозанатга путур етди. Минг-минглаб куб метр сув исроф қилинди. Деҳқоннинг елкасидаги режа ва мажбурият йилдан йилга болалагани сайин пецидистлар заминга устма-уст сочилаверди. Тупроқнинг нураши, шўрланиш даражаси шу қадар кўпайдики, натижада 2 миллион гектардан ортиқ ер майдони ёки барча суғориладиган ерларнинг қарийб ярми бузилиш хавфи остида қолди.

Ношуд кимсаларнинг калтабин сиёсати оқибатида "Орол муаммоси" деган сўз, фожеа, ҳалокат ҳаётимизга кириб келди. Денгиз ҳавзасида яшайдиган 3,5 миллион киши ана шу фожеа таъсир доирасида қолди.

* * *

Муқаддас каломда бандаи мўминларнинг дунёи ҳаётида қилган солиҳ амаллари эвазига жаннатий Кавсар сувларидан ваъда қилинади.

Танти халқимизда сув улашиш - энг савоб ишлардан саналади. Бундан икки-уч йилча муқаддам ёзнинг жазирама кунларининг бирида Қўқон бозорида шундай ҳодисага дуч келгандик. Муздек сув тўла оғир идишни кўтариб олган 75-80 ёшлардаги чол, овозини эркин қўйганича чорларди: "Ичиб қолинг","Оби шифо", "Яхтак яхоб", "Оби худойи"...

Отахоннинг сувидан бирор-бир кимса ичгудек бўлса, у худди болалардек суюнарди. Қизиқиб билсак, отахон сувни савоб умидида, одамларнинг чанқоғини қондириш учун беминнат тарқатиб юрган эканлар. Бу воқеадан ғоят-да мутаассир бўлгандик ўшанда. Чунки тобора унут бўлиб бораётган бундай амаллар, айниқса савоб тушунчасининг ўзи биз учун янгилик эди гўё.

Муҳаддислар жаноб пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо саллаллоҳи алайҳи вассалламдан ривоят қилишларича, умри фаҳш билан ўтган аёл йўлда кетаётиб қудуқ бўйида иссиқдан, сувсизликдан силласи қуриб, чалажон бўлиб ётган мушукка кўзи тушади. Аёл қудуқдан сув олиб унга ичиради, меҳр кўрсатади. Биргина ана шу амали учун ҳам Оллоҳ бу аёлнинг барча гуноҳларини мағфират қилиб, жаннатга дохил қилган экан.

***

Сувдан батартиб, оқилона фойдаланиш ҳам бир санъат. Хўш, биз бугун ундан қандай фойдаланаяпмиз? Таассуфлар бўлсинки, кўнгилдагидек эмас. Баъзида хонадонимиз, иш жойимиз водопроводи жўмрагидан томчилаб турган сувга эътибор қилмаймиз. Ҳолбуки, бизнингча "арзимас" бўлиб туюлган ана шу бефарқлигимиз туфайли ҳам 24 соат давомида бир неча ўн, балки юз литр сувни исроф қилаяпмиз.

Мамлакатимизда урбанизация жараёнининг фаоллашуви, саноат ва қишлоқ хўжалигининг ривожланиши туфайли келиб чиқаётган бир қанча муаммолар ҳам борки, булардан кўз юмиб ўтиш - гуноҳ. Албатта, ҳар томонлама ривожланиш - бу мамлакатнинг мислсиз ютуғи, фуқаронинг чексиз ғурури. Аммо тараққиёт ҳар қандай ҳолатда ҳам кишининг саломатлигига, унинг фаолиятига таҳдид солиши мутлақо мумкин эмас. Афсуслар бўлсинки, баъзида инсон омили қолиб, ишлаб чиқариш биринчи даражага чиқиб кетиш ҳоллари ҳам кузатилаяпти.

* * *

Сув, бу — поклик рамзи. Мўминларнинг ҳар кун ўқийдиган беш вақт намозидан олдин олинадиган таҳоратнинг ҳикмати ҳам шунда. Аммо шариат арконларига кўра, таҳоратга керагидан ортиқча сув исроф қилинса, у макруҳ ҳисобланади. Исломда, ҳатто дарё ёқасида ҳам сувни тежаш тавсия этилади.

Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида меҳмон қўлига сув қуйиш билан боғлиқ ажойиб урф бор. Меҳмон келганда хонадон эгаси унинг қўлига сув қуяди. Овқат сузилганидан кейин унинг қўлига хонадон келини ёки қизи яна бир маротаба сув қуяди, иккинчи овқатдан олдин ҳам, еб бўлингандан кейин ҳам шу ҳолат такрорланади. Шундай қилиб меҳмон уч-тўрт карра қўлини поклайди. Бунинг бир шарти ҳам бор: меҳмон қўлига сув солиб, сочиқ тутгани учун аёл(келин, қиз)га чин дилдан сувдек азизлик, бахту тахт, фарзанд, омад тилаши керак. Меҳмоннинг биргина ана шу самимий тилагини эшитиш учун сув қуйиш баъзида келин-қизлар ўртасида енгилгина талашиб-тортишишга ҳам сабаб бўлади. Қаранг, қандай ажиб анъанаси бор элимизнинг!

Сув ойдинлик, меҳр-муҳаббат рамзидир. Шу боисдан йигит ва қизнинг ҳаётидаги энг ҳаяжонли лаҳзалари - никоҳ оқшомида уларга косада сув тутилади: "Ҳаётингиз сув каби тиниқ ва зилол бўлсин! Бир-бирингизга бўлган меҳр-муҳаббатингиз сувдек покиза ва бардавом бўлсин!"

Юракдан сизиб чиқадиган бир томчи сув - кўз ёшга ҳеч эътибор берганмисиз? Ҳижрону айрилиқ азобини тортаётганингизда ёхуд омадингиз келганида қувончдан кўзингизга ёш тўлганида ана шу бир томчи сув ҳақида ўйлаб кўрганмисиз? Билсангиз ҳам қувонч, ҳам қайғу, ҳам фалокат, ҳам саодатни ифодалайди бу кўз ёшлар. Қайғуга тушсак ҳам, қувонсак, хурсанд бўлсак ҳам кўзимизга олам-олам маънолар ифодачиси - ёш келади. Бу ҳам Оллоҳнинг бандаларига берган таскин-тасаллиси. Дард келганда сабр, бахт келганда эса шукур қилиш интизоми.

Кўзимиздан қувонч ёшлари ҳеч қачон аримасин. Шу маънода ҳаётимиз манбаи - сувни авайлаб-асрасак, ундан оқилона фойдалансак ва келажак авлодларга ҳам уни софлигича қолдирсак, кўзларимиз минбад аламдан ёшланмагай.

Кодирбек БОЗОВ, GEF Агентлиги "В" компоненти ("Ижтимоий фикр") директори: "Оролни қутқаришда Марказий Осиё давлатларининг ёндашуви бир хил: муаммони ҳамжиҳатликда амалий йўллар билан тезроқ ҳал этиш. Бунда оммавий ахборот воситалари ходимларининг ҳам алоҳида ўрни бор. Журналистларимиз сувдан оқилона фойдаланиш лозимлигини халқларимиз ўртасида кенг тарғиб қилиб, кишиларни сувга бўлган муносабатини янада ижобий томонга ўзгартира олсалар, бу ҳам уларнинг Оролни қутқаришдаги ўзига хос ҳиссалари бўлур эди".

СУВ ИЧИШ ТАДБИРИ

Мўътадил мизожли (одамлар)га энг ёқадиган сув совуқлиги ўртача ёки ташқаридан муз билан совутилган сувдир.

Сирка билан аралаштириш ёмон сувни тузатади.

Билгинки, наҳорга (сув ичиш), бадантарбиядан кейин ҳаммомга тушгандан кейин, айниқса, оч қоринга (ичиш), шунингдек, кечаси маст ва хумор кишиларда пайдо бўладиган ёлғондакам ташналикда ҳамда табиат овқатнинг ҳазми билан овора бўлиб турган вақтда сув ичиш зарарлидир.

Абу Али ибн Синонинг "Тиббий ўгитлар"идан

Ер юзида бир йилда 7000 куб км. Сув истифода этилади.
***
Ер юзининг 71 фоизи (361,3 млн.2.км) океанлардан иборат.
***
Қуруқликнинг атиги 3 фоизини дарё ва кўллар ташкил этади.
***
Чучук сувнинг 97 фоизи Антарктида, Гренландия ва қутб оролларида, шунингдек, тоғлардаги музликларда жойлашган.
***
Планетамиздаги мавжуд дарёлар оқими 50 млн. куб км.дир.
***
Кейинги 50 йил ичида сувдан ножўя фойдаланиш оқибатида Италия, Испания, Африка, Австралия, Мексика, Нил, Ефрат, Тигр, Колорадо, Сирдарё, Амударё, Чу ва Ил дарёларининг сув сатҳи ҳаддан ташқари пасайиши кузатилган.
***
Дунёдаги 700 млн.дан зиёд аҳоли (10 фоиз) мутлақо сифатсиз сувдан фойдаланиши оқибатида зарар кўради.

РАҚАМЛАР

Орол бўҳрони кўпроқ таъсир этадиган минтақада 3,5 миллион киши истиқомат қилади.

* * *

Агар аҳолининг 10 фоизи 20 фоиз сувни тежаб қололса, ана шунинг ҳисобидан қуриётган денгизимизга 10-12 миллиард куб метр сув тушади.

* * *

Бу ерда қачонлардир 178 турдаги жонивор яшаган бўлса, айни вақтда 38 тур жонивор ҳаёт кечираяпти. (1997 йил маълумоти)

ДАЛИЛЛАР

1993 йил мартда Қизилўрда / Қозоғистон/да биринчи марта Марказий Осиё давлат бошлиқларининг Орол муаммоларига бағишланган учрашуви бўлиб ўтди. Унда Орол денгизи танглигини ҳал этиш юзасидан биргаликда ҳаракат қилиш тўғрисида Битим имзоланди.

Орол денгизи муаммолари юзасидан Давлатлараро Кенгаш ва унинг ишчи гуруҳи - Ижроия Қўмитаси, шунингдек, Оролни қутқариш Халқаро фонди ташкил этилди.

* * *

1994 йил январида Нукус шаҳрида Марказий Осиё давлат бошлиқларининг иккинчи учрашуви бўлиб ўтди. Унда "Аниқ ҳаракат дастури" қабул қилиниб, уч-беш йилга мўлжалланган минтақанинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишини таъминлашни кўзда тутувчи режаларни амалиётга татбиқ этиш бошлаб юборилди.

* * *

1994 йил март ойида Марказий Осиё давлат бошлиқларининг Тошҳовуз /Туркманистон/да бўлиб ўтган навбатдаги учрашувида Давлатлараро Кенгашнинг "Аниқ ҳаракат дастури" бажарилиши ҳақидаги ҳисоботи тингланди.

* * *

1995 йил 20 сентябрда Нукус шаҳрида Марказий Осиё давлатлари ва халқаро ташкилотларнинг Орол денгизи ҳавзасини барқарор ривожлантириш муаммолари бўйича Декларацияси қабул қилинди.

* * *

1997 йил февралда Марказий Осиёдаги беш давлат бошлиқларининг БМТ, Жаҳон банки ва бошқа халқаро ташкилотлар вакиллари иштирокида Алмати /Қозоғистон/даги учрашувида Орол муаммосини ҳал этиш бўйича ташкилий тузилмаларни такомиллаштириш тўғрисида қарор қабул қилинди. Унда Оролни қутқариш Халқаро фондининг анча ишчан таркиби ва унинг негизида ҳаракатчан Ижроия Қўмитаси тузилди.

* * *

1999 йил март ойида Ашгабат (Туркманистон)да Марказий Осиё давлат раҳбарларининг Орол муаммоларига бағишланган навбатдаги учрашуви бўлиб ўтди.

СУВНИНГ ИФЛОСЛАНИШИ

Бугунги кунда республикамиздаги сувдан фойдаланаётган 502 та объект ажратиб чиқараётган яроқсиз оқава сув миқдори йилига 6208 млн.куб метрни ташкил этаяпти.

* * *

Саноатнинг қора ва рангли металлургия, нефть, химия, минерал ўғитлар ишлаб чиқараётган корхоналарининг сувга оғир металлар, фторитлар, фенонлар, хлор, капралактан, ацетон, нефть маҳсулотлари ва бошқаларни ташлаши ҳисобига йилига 300 млн. куб метр сув яроқсиз ҳолатга келаяпти.

* * *

Маиший хизмат кўрсатиш, соғлиқни сақлаш корхона ва муассасаларининг "ҳисса"лари билан сувнинг органик ва бактериалогик ифлосланиш даражаси йил сайин ортиб бораяпти.

* * *

Республикамизда ифлосланган сув тозалайдиган 600 дан зиёд махсус қурилмалар мавжуд.

* * *

Ҳар йили республикамизда 300 км ичимлик сув қувури ётқизилади ва бунинг 120-150 км гинаси ишга туширилади.

* * *

75 та шаҳар, туман маркази аҳолиси фойдаланаётган сув мутлақо талабга жавоб бермайди.

* * *

Республикадаги фойдаланиладиган ичимлик сувининг 80 фоизи ер ости сувлари ҳисобига тўғри келади.

Саҳифа материалларини Норали ОЧИЛОВ тайёрлади

Мамлакатимизда ер ости сувларининг халқ хўжалигида фойдаланиш мумкин бўлган қисми 15,7 куб км.ни ташкил қилади.
***
Юртимизда ҳар бир киши кунига ўртача 160-200 литр сувдан фойдаланади.
***
Ўзбекистонда сувни сақлайдиган ўндан зиёд омборхоналар мавжуд. Буларнинг орасида Туямўйин, Чордара, Қайроққум, Андижон, Каттақўрғон сув омборлари ҳам бор.
***
Саноатда 1 тонна пўлат ишлаб чиқариш учун 120 куб метр, шунча химик тола ишлаб чиқариш учун эса 2000 куб метр сув сарфланади.
***
Қишлоқ хўжалигида 1 кг дон учун 750 литр, шунча картошка етиштириш учун 1500 литр, 1 гектар шоли учун 16000-20000 куб метр, шунча сабзавот экинлари етиштириш учун 3000-8000 куб метр ва ниҳоят ғўза (1 тонна пахта толаси етиштириш) учун 75000 куб метр миқдорида сув сарф бўлаяпти.
***
Чорвачиликда 1 тонна гўшт етиштириш учун 20000 куб метр сув ишлатилади.

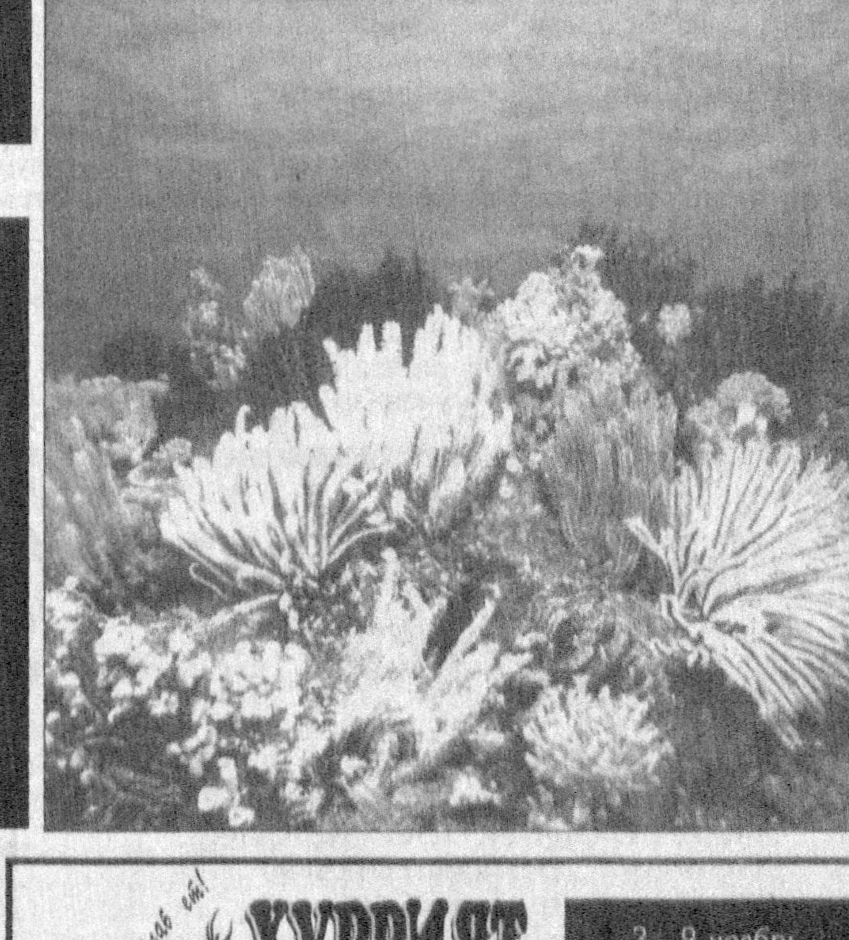

Азиз журналистлар!

Оролни қутқариш халқаро жамғармаси билан Ўзбекистон оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси мамлакатимизда инсон ва табиат мавзуида ижод қилувчи журналистларнинг бошини қовуштиришга аҳд қилди. Шу мавзудаги энг яхши, энг ўқишли мақола ва лавҳаларни, ноёб ва нодир фотосуратларни "Ҳуррият"га тақдим этинг. Мақсадимиз эзгу — биз табиатни асрасак, табиат бизни асрайди.

СУВ КЕЛТИРГАН АЗИЗ

Навоий вилояти Газ бошқармаси бошлиғи Баҳодир Мансуров ҳикояси

ҲИКМАТ

Автохўжаликда ҳам қандай мошина ҳайдашига қараб ҳайдовчилар турли тоифага бўлинади. Кимдир раҳбарни олиб юради, кимдир "ёғлироқ" мошина ҳайдайди, яна кимдир эътибор озроқ мошинада туз-насибасини териб юради.

Жумамурод сув ташийди. "Сув - азиз" деймиз-у, лекин ҳайдовчи халқи орасида...

Жумамурод сабр қилди, "ёғлироқ", яъни даромадлироқ мошина бўшашини кутди. Сабрнинг таги олтин эмасми, кутилган дамлар ҳам келди. Унга рефрежетор - озиқ-овқат маҳсулотлари ташийдиган совутгичли автомашина беришди.

Йўқ, Жумамурод беш панжасини оғзига суқмади, инсоф билан ишлади, таъма йўлига кирмади. Шунга қарамай, қаерга бирор озиқ-овқат маҳсулоти олиб борса, ўшандан оғзига илиниб турди. Яхши-да, қишлоқ жойда гўштми, товуқми, балиқми - сариёғу пахта ёғими, "томиб" турса рўзғорга "барака -киргани дарҳол сезилади. Хотин, бола-чақа хурсанд, қўшни ҳовлида яшайдиган чол-кампир ҳам мамнун.

Шу тариқа ҳафталар, ойлар ўтаверди. Бир куни Жумамурод мошинасидан навбатдаги "улуши"ни тушираётганида онаси - Ойша момо чиқиб қолди.

- Она, манави ёғди сизга келтирдим, - деди ўғил, мошинадан хитойи қоғозга ўралган сариёғни кўрсатиб.

Ойша момо ҳайрон бўлди.

- И-би, бачам, бунча кўп ёғ, бу?

Жумамурод кулди.

- Беш кило чиқмайди, она, - деди бамайлихотир.

- Беш кило?!

Момонинг кўзи тиниб кетди. Ахир шунча рўзғор қилиб, шунча бола-чақа ўстириб чоли ярим килодан ортиқ сариёғ келтирмаган уйига. Беш кило-я!..

- Шунча сариёғга пулни қаердан олдинг, бачам? - сўради момо хавотирга тушиб.

- Ҳадя, - деди Жумамурод дангалига. - Чўтал, дейдилар. Омбордан дўконга оббораман, етимхонага обибораман, ўзлари беришади...

Ойша момонинг қорамтир чеҳраси докадек оқариб кетди. Ранги ўчиб, тили калимага келмади. Азбаройи, вужудига титроқ туриб, бўғзига ўқчиқ келди.

- Ҳ... ҳали мени... отангни ҳаром билан боқяпсанми?..

- Она!..

- "Она" дема, бачаларингнинг насибасини етимхона улушидан боқяпсанми?! Отанг саккиз фарзандни қора терга ботиб ўстирган эди, сен...

Ойша момо ортиқ гапиролмади.

- Розимасман... бу рўзғорингдан, бу ҳайдаган мошинингдан розимасман...

Жумамурод ҳай-ҳайлаганича қолди. Онасига гап уқдириш у ёқда турсин, худди шармандали гуноҳ иш устида қўлга тушган одамдек каловланди. Ўзини қўярга жой тополмади.

У уйига ҳам кирмади, кўзига жирканч кўринаётган беш килоли музлаган сариёғ ўрамини музхона ичига улоқтирди. Ҳайбатли мошинасини жаҳл билан ҳайдаб, автохўжаликка келди. Тиккасига раҳбар ҳузурига кирди. Қўлидаги калитлар шодасини отолга қўйиб, айтди:

- Мен бу мошинани ҳайдамайман, - деди томдан тараша тушгандек.

Раҳбар ҳанг-манг бўлиб қолди.

- Эсингни едингми?! - деб қулоғига ишонмагандек Жумамуродга анқайди. - Бу мошинга етишолмай йиллаб кутаётганлар қанча-я!..

- Мен топшираман! - деди Жумамурод мулоҳазага ўрин қолдирмай. - Мен сув ташийман!

Раҳбар хохолаб кулди. Ўша кунлар у сув ташигич мошинага ҳайдовчи тополмаётган эди.

Орадан ўттиз йил ўтди. Жумамурод ака ўттиз йил сув ташиди. Қақраб ётган эшик-тешикларга, сувсизликдан ҳолдан тойган чорвага, ичимлик суви етиб бормаган овул-қишлоқларга сув олиб борганида ҳар сафар онасининг ундан норози қиёфаси ўрнида мамнунлик ифодалари балқигани кўз ўнгида гавдаланди. Қаерга сув олиб борса, одамлардан дуо эшитди, отаси билан онаси умрининг сўнгги лаҳзасигача уни дуо қилишди.

Жумамурод ака сув ташиб ҳам кам бўлмади, беш қизни узатди, икки ўғилни уйлади. Буларнинг барини сув — қут-барака ташиш эвазига қилди...

Х.НАБИ ёзиб олди

Ўзингни англаб ет! МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА **ҲУРРИЯТ** 3 - 9 ноябрь 44 (146)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Ушбу сон учун масъул **Турсунали АКБАРОВ**

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 19.30
Буюртма — Г 0849

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi. Sahifalovchi Sh.SAYDALIYEV

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА ҲУРРИЯТ
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

ДАЪВАТ

МАТБУОТ ТАНҚИДИ: кимга ҳолва, кимга...

Ўтган йили Самарқанд ва Навоий вилоятларида бўлиб ўтган сессиялардаги Президентимизнинг қилган маърузаларида, бу вилоятлар ҳоким ва суд, прокуратура ходимларининг ўз лавозимлари ва ваколатларидан ғайир мақсадларда фойдаланиб, уларнинг ҳатто катта жиноятларга қўл уришгача бориб етганлиги, буларга асосий сабаб қилиб, бу ердаги маҳаллий матбуотнинг суст ва лаганбардорларча иш олиб борганликлари кўрсатилиб, қаттиқ танқид қилганларида зални гулдурос қарсаклар босиб кетган эди.

Яхши отга бир қамчи деганларидек, кўпгина газеталар бу гапдан ўзларига тегишли хулоса чиқариб олдилар ва газеталаримизда танқидий мақолалар анчагина кўпайиб қолди. Аммо бу гапни барча газеталарга нисбатан айтиш қийин.

Хўш, танқиднинг ўзи нима? Танқид йўқолганда баъзи кишиларнинг шайтон йўлига кириб, бошида арзимагандай кўринган хатоликлари, масалан бирор корхонада катта талон-тарож келтириб чиқариши ва уларнинг қулоч отиб келажакда бутун бир мамлакатни қамраб олиш хавфи туғилади.

Вақт ўтиб бораркан, пайдо бўлиб қолган йирик жиноятчиларни турли тоифаларга ажратиб уларни коррупция, уюшган жиноят ёки мафия деган турларга бўламиз ва уларга қарши курашиш эса кундан-кун қийинлашиб бораверади, аслида бундай иллатларни кичиклигида арзимаган танқиднинг ўзи билан чеклаш мумкин эди, лекин танқиднинг етишмовчилиги натижасида шундай катта зарарлар ҳар қандай мамлакат иқтисодига катта таъсир кўрсатиб, порахўрлик ва қонунбузарлик авжига чиқиб, адолатсизлик бошланиши мумкин ва бундан албатта халқ азият чекади.

Танқид - бировни қоралаш эмас ёки тирноқ остидан кир қидириш ҳам ....., у бир жойдаги хатоликнинг ёритилиши ва уларнинг улғайиб кетмай туриб уни йўқотиш демакдир, танқид қанчалик аччиқ бўлса, унинг меваси ҳам шунча мазали бўлади, шунинг учун танқидга учраган киши ўз вақтида огоҳлантиргани учун танқидчига мардларча туриб раҳмат айтиши керак. Афсуски, баъзи ўртоқлар танқидчини ўзларига душман биладилар, танқид кўпайса халқнинг кўнгли бузилиб, руҳи тушиб кетади деб нотўғри ва аксинча башорат қиладилар.

Танқид кўпайтирилса матбуотимиздаги ҳаққоният халқни тинчлантиради, у мамлакатда покланиш ва ривожланиш кетаётганидан қувониб, эртага ишонч руҳи билан яшайди ва давлатимизнинг ҳар қандай даъват ва мурожаатларини бажонидил бажаришга бел боғлаб, у ҳар қандай курашга тайёр ва раҳбарига меҳрибон енгилмас кучга айланади. Матбуотимиздаги ҳар бир танқидни бир ирмоқ деб оладиган бўлсак, улар йиғилиб бир катта дарёни ҳосил қилади.

Матбуотнинг эркинлиги ва унга давлат томонидан аҳамият берилиши тўғрисида тарихга бир эътибор қилсак, Напалеон императорликни қўлга киритган куниёқ почта министрини чақиртириб, унга эртадан бошлаб Франция газеталаридан ташқари ҳамма давлатларнинг янги газеталари ўз столида туришини буюрганида унинг хотини: "Нега сиз ўз газеталарингизни ўқимайсиз?" деб сўраган, император эса: "Ахир уларнинг ҳаммаси эртадан бошлаб менинг айтганларимни ва мен тўғримда ёзишади", деб жавоб берган. Ўша даврнинг атоқли кишилари Напалеон ўз армиясининг кучига нақадар ишонган бўлишига қарамай унинг 1812 йилги урушда русларга бой бериб қўйганини ўз матбуотига лоқайдлиги ҳам сабаб бўлди деб айтишган экан.

Халқни курашга чорлайдиган энг катта куч - "тўртинчи ҳокимият" деб аталувчи матбуотимиздир.

Асримиз охирида кучайиб бораётган коррупция, мафия ва яна бир қанча ёвуз элементлар яхши қуролланган ва етарли контенгентли полициядан кўра журналистлардан худди оловдан қўрққандай қўрқишади, бу бежиз эмас, чунки ўз кирдикорлари фош бўлиб қолса, ўзларининг нобуд бўлишини яхши билган бу қора кучлар баъзида ўзига тўғаноқ бўлган журналистларни ўлдиришгача борадилар.

Жамиятимиз ишларига қора кучлар таҳдид солмаслиги учун уни ҳар доим сергаклик билан ҳимоя қилиб туришимиз керак, шунга қарамай унинг ҳар замон турли касалликларга чалиниб туриши ҳам табиий ва бундай касалликнинг олдини олиб уни даволовчи табиб ҳам матбуотдир ва унинг дориси ҳеч қачон ширин бўлмай, касаллик хавфли даражага етганда бундай табиб қўлига ўткир пичоқ олган жарроҳга айланади ва хаста жойни кесиб ташлайди. Фақат шундай табиби бўлган жамиятгина соғлом ва бақувват организмдек ривожланади.

Аксарият газеталар мамлакатимиз равнақи йўлида қилиши керак бўлган долзарб мазмунли мақолалар ўрнига ҳар хил сенсация ёки олди-қочди ҳаётимиздаги айрим муаммоларнинг урчиб кетаётганида матбуотимизнинг ҳам "улуши" йўқ эмас. Материалларниина босиб, мен сенга тегмай қабилида иш кўриб, фақат ўз газеталари нусхаларини кўпайтириб пул топиш йўлига ўтиб олганларки, бундай газеталар қўзиқориндай кўпайиб кетган. Бундай газеталар обуначиларни кўпайтириш мақсадида учраган камчиликларни очиб ташлаш ўрнига, бундай қолоқ корхонани ва уларнинг раҳбарларини мақтаб, масалан 50 та обуначи ваъда қилган корхонадаги камчиликлар хаспўшлаб ёки уни мақташгача бориб етаётганлари матбуотимизнинг обрўсини тушириб юбориш ҳолатлари чидаб бўлмас ҳолдир.

Майда тиражли бўлса-да, бундай газеталарнинг кўплигини назарга олсак, уларнинг тараққиётимизга етказаётган катта зарарларига чидаш мумкин бўлса-да, юқоридаги иллатлар йирик ва нуфузли газеталарда асло бўлмаслиги керак, чунки улар кичик газеталарга доим ўрнак бўлишлари лозим.

Дейлик, битта мақола газетада чиқди, ўқувчи уни ўқиб, пешонаси тиришдиқўйди. Ваҳоланки, ўша мақола дунёга келгунича сарфланган моддий-маънавий сарфиётларни ҳисоблаб кўрайлик. Унга кетган қоғозу, босмахона харажатлари, тайёрада бориш-келиш ва хизмат сафари харажатлари, тайёрадан тушгандан то меҳмонни кузатиб қўйиш ва меҳмондорчилик харажатлари ва вилоятнинг узоқ баҳаво туманига сафари учун машина ёнилғи ажратилгани ва энг ачинарлиси, кутиб олиб меҳмон кетгунча мезбонлик қилган масъул кишиларнинг ўз ишларини қолдириб, уларнинг ортиқча оворагарчилиги...

Мен бу гапларни умр бўйи газетхон эканлигимдан (асли ўқитувчиман), ҳозирги газеталарнинг аксарият бетаъсир чиқишидан куюниб ёздим.

Бошқалар нима дейди? Мени қўллаб-қувватловчилар борлигига ишонаман. Эҳтимол, рад этувчилар ҳам топилар.

Бундан хафа бўлмайман, чунки соғлом танқиддан ҳеч ким, ҳатто газеталар ҳам, танқид қилинувчилар ҳам, газетхонлар ҳам чўчимасликка одатланишини жуда-жуда истайман.

Ёдгор ТУРЛИБЕКОВ

ЖАСОРАТЛИ АДИБ, КАМТАР ЖУРНАЛИСТ

УМРИНГИЗГА БАРАКА!

70-йиллар ўзбек адабиётига анъанавий проза услубида ижод қилувчи бир қатор янги овозлар кириб келди. Улар собиқ тузум давридаги мафкура таъсирида бўлса-да, ўз асарларида миллат руҳини янгича дунёқараш билан акс эттира олдилар. Адиблар, ёзувчи ва шоирлар чекига тушган миллат ғамидан ортиқ қайғу тарихда ҳам бўлмаган. Туроб Мақсуд ўз асарлари билан адабиётга ана шундай ёниқ овоз билан кириб келди. Айниқса, ҳукмрон мафкура таъсирида миллий анъаналарни акс эттира олиш адабиётга энди қадам ранжида қилган ижодкорлар учун қандай жасорат эканини ўша давр одамлари яхши билишади. Адибнинг "Бешик" қиссаси ана шу йўлдаги уринишлардан бири эди. Муаллиф ўз асарида халқимизнинг фидойи ўғлонлари Сарвар Азимов, Ҳамид Олимжон туғилиб ўсган хонадон ва уларни вояга етказган адабий муҳит ҳақида, шунингдек ўзбек халқининг минг йиллик урф-одатлари, анъаналари тўғрисида ҳикоя қилади. Бешик азалдан муқаддас саналган. Қиссага айнан шу номнинг берилиши ҳам ёзувчининг ўз ижод маҳсули орқали китобхонга етказмоқчи бўлган эзгу-мақсадини аён қилади.

Туроб Мақсуд ижод фаолияти давомида "Қайтмас тўлқинлар", "Парига ошиқ ўсмир" каби насрий асарлари, бир қатор ҳикоялари, "Муножот" насрий достони билан ўзбек китобхонлари қалбига йўл топа олди.

Одатда бадиий ижод оламида биз кўламдор, салоҳиятли ижодкорларга кўпроқ эътибор берамиз. Аслида, самимий ижод заҳматини оз бўлса-да татиган ижодкор ўз меъёри билан иш юритади. Камтар, камсуқум инсон сифатида ҳурмат қозонган бу адиб, кўп йиллик ижод йўлида ана шундай йўлни танлаган. У киши Жиззах шаҳрининг Ўратепалик маҳалласида туғилиб ўсди. Жиззах адабий муҳитида ўз тасаввурларини бойитди. Халқимизнинг севимли ўғлонлари бўлиб етишган Шароф Рашидов, Сарвар Азимов, Ҳамид Олимжон, Ҳотам Умр, Ориф Икромов, Ғани Икромов каби бир қатор адабиёт ва илм-фан намояндалари таъсирида улғайди. Ва улар босиб ўтган шарафли йўлга қадам қўйди.

Қатор йиллар Тошкентдаги даврий нашрларда хизмат қилган Туроб ака қалами ўткир журналист сифатида танилди. Айниқса, мамлакатимизда халқ таълимини тараққий эттириш, халқ таълими билан боғлиқ мавзуларда кўплаб публицистик чиқишлари билан ўқувчилар қалбига йў топа олди. Кўп йиллар ҳозирги "Ўзбекистон овози" газетасида, халқ таълими журналларида тер тўкиб меҳнат қилди.

Айнан Туроб ака каби камтар адиблар сирасига меъёрдан ортиқ аюҳаннос солиш ёт эди. Зеро, Тошкент адабий муҳитидаги у кишининг ҳамфикр дўстлари буни яхши биладилар. Адибнинг кўп йиллик изланишлари самараси ўлароқ тарихда "Жиззах қўзғолони" деб ном олган муҳим халқ ҳаракатига бағишланган драмаси кўпчиликнинг эътиборини тортди. Узоқ йиллик изланишлар, тарихий солномалар асосида яратилган ушбу асар, бир қанча ўқувчилар, адиблар, шоир, мунаққидлар назаридан четда қолмади.

Умр оқаётган дарё экан. Туроб акамиз ўз тенгкурлари қатори, 50 ёшни қаршилаб қўйибди. Одатда, одамзот ўз умр йўлига назар ташлар экан, қилган эзгу ишлари, яхшиликлари, муваффақиятларига юрак очади. Бу инсон мана шу ҳаёт йўлида баракали ижод самарасига ҳам эришди. Мустақилликнинг дастлабки йиллари матбуотда адибларимиз кўп нарсалар ҳақида бонг урдилар. Айнан урф-одатимизга ёт, собиқ тузум таъсирида шаклланган исм-шарифимизга муносабат ҳам у кишининг диққат-эътиборидан четда қолмаган. Ўзбеклар бир-бирларини исмларини айтиб, фалончи ўғли деб чақиришган. Собиқ тизимда нимагадир фалончи, фалончиевичга ўрганиб қолдик.

Туроб ака, даврий матбуотда айнан шу мавзуда фикр юритиб, кўпчиликнинг диққатини тортган эди. Кейинги йиллар журналистика соҳасида фаолият кўрсатаётган Туроб акамиз, бугун Жиззах вилояти телерадиокомпаниясида раҳбарлик қилаяпти. Айниқса, вилоятда телевидениенинг шаклланиши, ўз мухлисларини топа олиши, ранг-баранг мавзудаги чиқишлар орқали вилоятда ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларни жадаллаштиришда кўп сонли журналистларга бош-қош.

Юртга наф тегиши ҳам аслида бир бахт. Айниқса, бор кучинг, билиминг, иқтидорингни ўз юртинг одамларига бахшида этсанг. Атрофингда шогирдларинг, дўсту қариндош, жигарларинг парвона бўлса. Шоир айтганидек, "Шу ватанга бордир менинг керагим".

Туроб акамиз узоқ умр кўрсин. Ҳали ўқувчилар қалбини жизиллатадиган асарлари билан адабиётимизга, халқимиз маънавиятига хизмат қилсин. Бугунги у кишининг ҳаётидаги қутлуғ онларда айтадиган самимий сўзимиз ҳам ана шудир.

Ўлжабой ҚАРШИБОЙ,
Малик МАНСУР

"МУЛОҚОТ" БИЛАН МУЛОҚОТ ҚИЛИНГ

ОБУНА

"Мулоқот" миллий, ижтимоий-сиёсий, бадиий журнал бўлгани учун унда жамиятимиз ҳаётида туғилган ва туғилаётган жуда кўп ижтимоий муаммолар, тарихий, фалсафий, маданий меросимиз дурдоналари, журналхонларнинг мактублари босилиб туради. Ўтган йилларда "Мулоқот"да Алишер Навоийнинг "Насойимул-муҳаббат" асаридан ҳали нашр этилмаган боблари, Ф.Аттор ва М.Ғаззолий қаламига мансуб "Чаҳор китоб" асари, юнон донишманди Арасту ҳакимнинг "Ахлоқи кабир" ("Катта этика") асари, Шарқ алломаси Муҳаммад Зайниддин Ғаззолийнинг "Кимиёи саодат" асаридан қизиқарли боблари бериб борилди.

Янги йилда "Мулоқот" журнали Навоий замондоши, аллома тарихчи Мирхонднинг "Равзатус-сафо" асаридан бобларни эълон қила бошлайди. Асарни форс тилидан истеъдодли шарқшунос Ғулом Каримов таржима қилган.

Журнал саҳифаларида босилаётган ҳозирги сиёсат, ватанимиз тарихининг очилмаган саҳифалари, мумтоз адабиётимиз дурдоналари, Ўзбекистоннинг таниқли уламолари, фузалолари ёзган асарлардан кўпчилик мактабларда, ўрта ва олий ўқув юртларида муаллим ва талабалар дарслик ва қўлланмаларга қўшимча янги манбалар сифатида фойдаланмоқдалар. "Мулоқот"да жадидлар даври, миллий истиқлол фидойилари Авлоний, Сўфизода, Мунавварқори, Мухторхон, Фитрат, Чўлпон ва бошқалар, шўро мустамлакачиларига қарши, миллий озодлик учун курашган, шўролар "босмачи" деб атаган қўрбошилар, Истиқлол фидойилари ҳақидаги янги-янги манбалар журналхонларга маърифат беради.

Янги йилда "Мулоқот" журналининг чиқа бошлаганига 10 йил тўлади. Тарихан қисқа бўлган бу муддат давомида журнал саҳифаларида Ўзбекистон Истиқлолга эришган даврда иқтисод, сиёсат, маърифат, маданият, тарихшунослик соҳасида амалга оширилаётганислоҳотларни, янги вазифалар ва муаммоларни кенг ёритиб борди. Журналда, айниқса, миллатнинг маънавий тикланиши, тарихда ўтган давлат арбоблари, Шарқ алломалари, мутафаккирлар, мутасаввифлар, азиз-авлиёларнинг маънавий меросини ёритишга кенг эътибор берилади.

"Мулоқот" журнали баъзи шаҳарлар, вилоятларнинг киоскалари, дўконларига етиб бормагани учун унга обуна бўлиб, ёзилиб қўйиш фойдалидир. Баҳоси ҳам унчалик қиммат эмас. Уч-тўрт марта овқатланиш ўрнига журналга ёзилсангиз, сизга ва оилангизга йил бўйи маънавий озуқа бўлади.

Маҳкам АНДИЖОНИЙ

"Чимилдиқ" экранга чиқди

"ДАВЛАТ ТИЛИГА" ЛОҚАЙДЛАР ҲУРМАТ ТАХТАСИ

1. "4,6,12,20 октябрь - Болалар шоу-шуви"
"8,15,22 октябрь - Сехирли дур"
Спектакл бир кунда икки вақти соат 11 ва 13 да бўди.
(Ўзбек ёш томошабинлар театрининг 1999 йил октябр репертуар режасидан кўчирма)
2. "Қасос завқи"
Страстная месть
("Нодирабегим" видеосалонидаги ёзув)
3. "Ульфат" КАФЕ-БАРГА
Миллий таомлар
Марҳамат
(Тошкент шаҳрининг Миробод туман Қодиров кўчаси 45-уй олдидаги ёзув)
4. "YULDUZKO'RARLAR KO'HASI"
(Тошкентнинг Мирзо Улуғбек туманидаги кўчалардан бирининг номи)
5. "Ҳамма гап каратада"
Всё дело в каратах
("Қозоғистон" видеосалонидаги ёзув)
6. "Райстат справко не даёт"
(Тошкент шаҳар Миробод туман статистика бўлимининг "303-хонасидаги ёзув)

ҲИОБҲАМҲИ

ОВОЗИ

Донғи дунёга кетган ишкалчи Шомил Басаев донғи кетган "Спартак"чи дарвозабон Ринат Дасаевга амакивачча экан.

НАВОИЙ ВА СИРОЖИДДИН САЙЙИД

Концерт залларининг бирида ўзбекнинг машҳур қўшиқчиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ артисти Шерали Жўраев Сирожиддин Саййид қаламига мансуб "Куйдим"ни куйиб-ёниб куйлаяпти.

Қўшиқ муаллифининг ёнида ўтирган, "саратоннинг иссиғида бўйинбоғ боғлаган биродар" шоирнинг биқинига туртиб деди:

- Аммо-лекин Навоий бобомиз ушбу шеърни жуда қотириб ёзганлар-да...

ЁЗИБ ТУРГИН

Ёзувчи, журналист, кинодраматург Тўлқин Ҳайит билан ёшликдан дўстмиз. Бу дўстлик ҳозиргача давом этиб келаяпти.

Қай йўсинда, дейсизми?..

Мен қизил армия сафида хизмат қилардим. Тўлқин Ҳайит ўшанда институтнинг 4-босқичида ўқиш билан бирга, "ойнаи жаҳон"да ишлар экан.

Вақт деган нарса, жуда танқис экан-да. Мен қаердан билибман, денг. Бир ҳафта етти кундан иборат бўлса, мен фақир ҳафтасига саккизтадан хат жўнатаман. Жўнатаман-у, бир дона-да жавоб мактуби ололмай хуноб эдим.

Жаҳлим чиқиб юрган кунларнинг бирида Тўлқин Ҳайитдан мактуб келди. Унда шундай деб ёзилган эди: "...Камолиддин. Хафа бўлма. Сместрда эдим. Ёзиб тургин".

"Сместр" сўзини тушунмай, бу нимаси, деб яна мактуб ёздим. Орадан 10-15 кунлар чамаси вақт ўтиб жавоб келди:

"Камолиддин! Армияда "гаупвахта" дейилса, институтда сместр дейилади. Ёзиб тургин".

Орадан 15-17 йил ўтди, Тўлқин жўрамга ҳалиям ёзиб турибман...

Камолиддин МИНГБОЕВ

ОЛЛОҲ МАДАДКОР БЎЛСИН!

Болалик бу подшоҳлик,
Подшоҳлиги бор бўлсин,
Болани хор қилганлар
Тирноғига зор бўлсин.
Юртим мисли полапон,
Ташлайди дадил қадам.
Чалмоқ бўлса ким агар
Борар жойи дор бўлсин.
Ҳамма бирлик жон фидо
Ҳур ватан тақдирига,
Эл-юртини тарк этган
Маҳшар куни хор бўлсин.
Меҳр асли кўздадир,
Бойлик дала-туздадир,
Оламда покиза ишқ
Мангу барқарор бўлсин.
Кўкда Ҳулкар юлдузи,
Ортиб борар нуфузи,
Ўзбекистон бахтли эл
Иқболи пойдор бўлсин.
Ҳушёр, огоҳ мард бўлсин,
Душмани куйиб ўлсин,
Олам каби бағри кенг,
Дўстлари бисёр бўлсин.
Шиори "Рости-русти",
Дунёда кўпдир дўсти,
Ҳақлик Темур бобомдан
Асрлик ёдгор бўлсин.
Таралсин хуш ифорлар,
Янграсин қувноқ торлар,
Боғларида гул-чечак,
Сийнаси баҳор бўлсин.

Иззат ҲИКМАТОВ

КЎНГИЛДАН КЕЧГАН ГАПЛАР

Сен фақат донолар айтган фикрни эмас, балки улар айтиб ўтмаган нарсаларни ҳам халқингга етказишни ўрган.

* * *

Яшаш учун курашмоқ эмас, Курашмоқ учун яшаш керак.

* * *

Билганга чумолининг ўлими ҳам аза.

* * *

Сен ҳақингда ким нима деса деяверсин, сен улар ҳақида ёмон ўйлама.

* * *

Инсон учун биринчи душман ўзини йўқотмоқликдир.

* * *

Китобдан эмас, ҳаётдан ўрганмоқ керак.

* * *

Оддийлик ҳаммага ҳам насиб этавермайди.

* * *

Фақир одамлар кўпинча доно бўлади.

Насриддин БОТИРОВ

А. Икромов тумани 297-мактаб томонидан АДИЛОВ Хуршид Собирджанович номига берилган № 490596 рақамли шаҳодатнома йўқолгани сабабли бекор қилинади

КРОССВОРД

1. Асли исми Моҳларойим бўлган ўзбек шоираси. 2. Франциядаги католик руҳоний. 3. Зирҳли ҳарбий машина. 4. Баҳайбат катта ҳайвон. 5. Мусиқий ёзув. 6. Қадимги юнон идеалист файласуфи. 7. Африкадаги узунлиги 6671 км лик дарё. 8. Бухородаги қадимий ёдгорлик. 9. Ишлаб чиқариши тўхтатилган собиқ СССР давридаги автомобиль. 10. Бошпана, манзил. 11. Гўзал жонивор. 12. Шарқ адабиётида ўхшатма асар. 13. Кундалик тажриба. 14. Хоразмшоҳлар давлатидаги Хўжанд ҳокими. 15. Зоғора балиқ. 16. Яширин қурилма. 17. Намозга чорлов. 18. Ҳаёт дарёси. 19. Қадимги ер ўлчов бирлиги. 20. Боғ яратувчи. 21. "Навбаҳор" футбол жамоаси бор шаҳар. 22. Ўқ отиш қурилмаси. 23. Силлиқ бўз. 24. Духоба. 25. Лаққа гўшт. 26. Куй. 27. Юз йилга тенг вақт. 28. Геометрик шакл. 29. Ёруғликни бир жойга туширадиган қурилма. 30. Немис ва халқаро ишчилар ҳаракати арбоби. 31. Уч денгиз оша саёҳат қилган рус сайёҳи. 32. Кўз ёки бурундан оқадиган шиллиқ сариқ сув. 33. Бир туман (100000 минг киши) қўшин қўмондони. 34. Савдо-сотиқ маскани. 35. Усул, тарз. 36. Дунё томони. 37. От гўштидан тайёрланган масаллиқ. 38. Таъна, танбеҳ. 39. Давр, саҳифа. 40. "Унутилган" шаҳри-Насаф. 41. Кўкат, ўт. 42. Қурилиш ашёси. 43. Тайёргарлик машғулоти. 44. Диний маросим. 45. Товуш, овоз. 46. "Қасос ўти" фильми қаҳрамони. 47. Полиз экини. 48. Ёрдам, таянч. 49. Намоз. 50. Ўрта Осиё ва Қозғистондаги пасттекислик. 51. Давлати ҳам, пойтахти ҳам бир хил аталувчи диёр. 52. Йиртқич қуш. 53. Йўлбошчи, раҳнамо. 54. Ҳашаматли ўриндиқ. 55. Кичкина қуш. 56. Наркотик дори. 57. Тошкент вилоятидаги шаҳар. 58. Карвонни бошқарувчи шахс. 59. Қалин чизмакашлик қоғози. 60. Алишер Навоий "Хамса"си қаҳрамони. 61. Баҳорий таом. 62. Монах, зоҳид. 63. Гўзал, чиройли. 64. Ўзбек халқ рақс куйи. 65. Баҳодир, паҳлавон. 66. Тикув машинаси қисми.

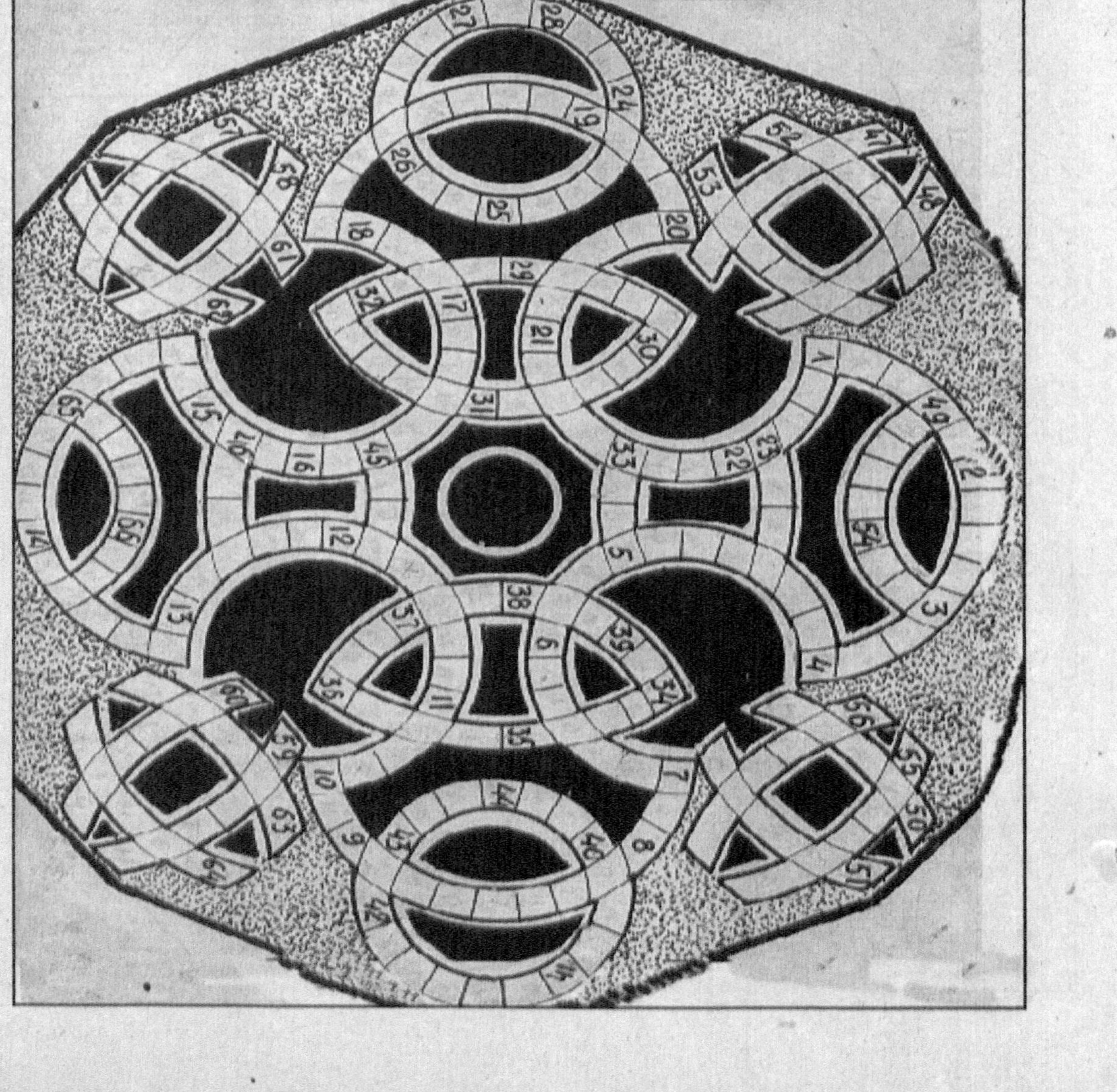

Тузувчи: Фаёз АБДУҚАҲҲОР ўғли